ANUL IV. — No. 6 și 7. IUNIE și IULIE 1893.

ANALELE ARCHITECTUREI

ȘI ALE

ARTELOR CU CARE SE LÉGĂ

DIRECTOR I. N. SOCOLESCU ARCHITECT

ABSURD

Guvernele nóstre aŭ întreprins o gónă sistematică în potriva arhitecților romînĭ pe carĭ 'ĭ elimineză sistematic de la lucrările publice, de la marele construcțiunĭ artistice, de la tot ce e întreprindere importantă și de încredere.

Acéstă pretenție, acéstă lipsă de confiență în arhitecțiĭ noștriĭ, este cu totul neînțelésă și absurdă. Ce fel, în tóte ramurile activitățeĭ intelectuale Romîniĭ sunt admișĭ și figuréză cu onóre; tóte profesiunile libere, tóte științele morale și positive și le-aŭ apropiat cu succes, dar, cînd e vorba de arhitectură, Romîniĭ sunt umilițĭ și deconsiderațĭ.

Pentru ce?

Mediciĭ Romînĭ sunt bunĭ, advocațiĭ Romînĭ de asemenea, magistrațiĭ, ingineriĭ, etc. etc., își cunosc meseria și țara nu simte nevoe de concursul streinilor; de ce numaĭ arhitecțiĭ noștriĭ să fie atît de incapabilĭ și atît de înapoiațĭ?

In adevĕr, de cîte orĭ Statul a avut lucrărĭ marĭ, de întreprins, de cîte orĭ a fost vorba de maĭ multe milióne, milionele aŭ curs vecinic în buzunarele cutăruĭ saŭ cutăruĭ arhitect strĕin, comandat special și ad-hoc. Rar, fórte rar cîte un protejat, cîte o persónă favorită a puternicilor ḑileĭ, a putut pune mîna pe cîte o lucrare de preț, dar aceste casurĭ isolate nu fac de cît să confirme regula cea nenorocită.

Și cu tóte acestea, arhitecțiĭ Romînĭ aŭ cîte-va frumóse victoriĭ la activul lor. Maĭ întîiŭ avem concursul pentru palatele Camereĭ și Senatuluĭ. Premiul I-iŭ pentru localul Camereĭ l'a dobîndit un arhitect Romîn, premiul al III-lea pentru localul Senatuluĭ l'a dobîndit de asemenea un Romîn. Acest concurs a dovedit că arhitecțiĭ noștriĭ pot sta alăturĭ cu confrațiĭ lor din strĕinătate, ba a dovedit că, de multe orĭ, îĭ pot întrece pe aceștĭ confrațĭ.

Executarea palatuluĭ de justiție, acuma în construcție este condusă de un arhitect Romîn și tóte aparențele spun, pînă în present, că lucrarea este una dintre cele maĭ bune și maĭ grandióse.

Și așa maĭ departe.

Cum rĕmîne, atuncea cu blamul, cu neîncrederea care se asvîrlă necontenit asupra arhitecților noștriĭ?

Cînd sunt la mijloc lucrărĭ marĭ de artă, înțelegem maĭ la urmă, ca să se facă apel prin concursurĭ publice [1]) și la alțĭ ómenĭ specialĭ, la celebrităţĭ strĕine cunoscute și recunoscute; dar ce are de a face arta mare cu construcția localurilor școlare, cu facerea de casărmĭ și așa maĭ departe? In adevĕr, gustul artistic nu se póte dobîndi și nu se póte desvolta orĭ unde și orĭ cum. Pentru a fi om cu gust artistic ales, trebue, pe lîngă o cultură deosebită, să trăeștĭ într'un mediŭ favorabil, să viețueștĭ sub impresiunea permanentă a emoțiunilor impersonale și artistice, să aibĭ necurmat sub ochĭ modelele maeștrilor, într'un cuvînt să te găseștĭ într'o societate cultă și în plină mișcare de progres. Recunóștem că arhitecțiĭ noștri sunt fórte nedreptățițĭ în acéstă privire, de vreme ce sunt osîndițĭ a trăi într'un mediŭ a căruia caracteristică este apatia artistică și complecta secetă de producțiunĭ valoróse.

Constatarea acestuĭ adevĕr nu îndreptățește, însă, pe deosebitele nóstre guverne ca să înlăture sistematic arhitecțiĭ Romînĭ și să'ĭ înlăture chiar de la lucrările curente. Așa avem noua concesiune de maĭ multe milióne dată unuĭ arhitect strĕin, pentru construirea de localurĭ școlare. Acéstă procedare este cu totul neînțelésă. Ce fel, arhitecțiĭ noștri, arhitecțiĭ din țară, nu sunt în stare să conducă asemenea lucrărĭ? Ce fel, nu e unul, unul singur care să pótă dirige asemenea clădirĭ, dacă nu pe tóte, măcar o parte din ele? Cum, aceea ce póte face un arhitect strĕin singur, nu ar fi putut executa douĭ, treĭ, patru dintre architecțiĭ noștri, ceĭ maĭ de valóre? E absurd!

Sistema e nenorocită și ar trebui abandonată. Ințelegem că guvernele să ia garanțiĭ, înțelegem să nu se asvêrle pe gârlă milionele și să nu se încredințeze orĭ

[1]) Casul Palatelor CameriĬ și Senatuluĭ.

cuĭ lucrările importante, dar ceea-ce nu înțelegem este preferința sistematică care se dă streinilor.

Noĭ nu suntem șoviniștĭ furioșĭ și cu marcă, dar nicĭ nu suntem căzuțĭ în mania de a batjocori tot ce e romînesc.

ICONOLOGIA CREȘTINA, ORIENTALĂ ȘI OCCIDENTALA[1]

(Urmare [2])

B. Figurațiunea luĭ Dumnedeŭ Fiul

a. Aparițiunea ideală a Mîntuitoruluĭ

Descrierea simbolică din arta vechia creștină să schimbă cu încetul în descriere istorică. Acéstă transițiune duréză cîte-va secole. In ele observăm că la început prevaléză simboolismul, iar la sfîrșit figurațiunea istorică. Din cele premerse ne-am putut convinge prin carĭ simbole a fost descris Mîntuitorul nostru din partea pictorilor vechĭ creștinĭ. Dar descrierea figurativă a luĭ Christos încă este vechiă, maĭ așa de vechiă ca și simbolele luĭ; ba putem afirma, că tipul luĭ istoric este încă maĭ vechiŭ, datînd chiar de pe timpul petrecereĭ luĭ pe pămênt.

Cu cât ne vom aprofunda maĭ mult în contemplarea monumentelor celor maĭ anticĭ creștine, cu atît maĭ ușor vom putea împărți aparițiunea figurativă a luĭ Christos în două categoriĭ. La categoria primă aparțin tóte picturile din cimiteriĭ saŭ catacombe și tóte mosaicurile, în carĭ Mîntuitorul este descris ca un june fără barbă. Să fim sincerĭ, să nu ne nisuim a face o cestiune celebră din aceste aparițiunĭ primitive. Pe aceștĭ pictorĭ să ni-ĭ închipuim ca pe niște zugravĭ distinșĭ din dilele nóstre. Nimic maĭ mult, de óre-ce picturile din catacombe sunt inferióre picturilor muralĭ din Pompeĭ, atît în privința techniceĭ, cît și a desemnuluĭ. Aceștĭ pictorĭ creștinĭ, carĭ aŭ lucrat în catacombe, aŭ posedat arta romană. Lucrările lor aŭ dintru început un caracter curat decorativ. Simbólele să strecóră printre ornamentele groteștĭ saŭ architectonice, fără ca eĭ să aibă multă bătae de cap. Numaĭ după ce descrierile simbolice prin désa lor repețire aŭ devenit monotóne pentru privirea credincioșilor, numaĭ atuncĭ s'a luat refugiu la figurațiunĭ parabolice și în urmă istorice.

Dispozițiunile favorabile pe carĭ aŭ început a le avea creștiniĭ vechĭ pentru picturile figurative, aŭ contribuit maĭ cu sémă la acéstă întorsătură epocală în picturile creștine. Ea s'a întîmplat numaĭ pe la sfîrșitul secoluluĭ al III-lea și la începutul secoluluĭ următor. Noĭ putem urmări pas cu pas desvoltarea compozițiunilor religióse, în carĭ dintr'un început scenele din testamentul vechiŭ jócă rolul principal. Printre ele se desvóltă cu încetul și scene din viața luĭ Isus. Lucru firesc, dacă avem în vedere modul cum s'aŭ deslănțuit picturile alegorice din cele simbolice, nu putem admite că aceste picturĭ luînd în urmă o întorsătură istorică, aŭ adoptat de o dată și tipurile istorice ale personagelor lor.

Și fiind-că aci este vorba numaĭ de Christos, trebue să recunóștem că descrierea luĭ, ca june fără barbă, a fost o descriere ideală, care nu are nimic a face cu trăsurile fețeĭ luĭ reală. Căcĭ numaĭ după ce dogmele creștine s'aŭ statorit, iar picturile nu maĭ păreaŭ stricăcióse, creștiniĭ numaĭ după aceea s'aŭ ocupat maĭ de apróпе de personalitatea luĭ Christos. Eĭ și-aŭ pus întrebărĭ asupra figureĭ și trăsurilor fețeĭ Mîntuitoruluĭ nostru. Și de atuncĭ datéză diferitele legende, în a căror împletiturĭ probabil că aflăm și ceva urmă de adevĕr. De atuncĭ și scrisórea apocrifă a luĭ Lentul, care este fórte bine chibzuită, și care nu stă în contradicere cu portretul istoric al luĭ Christos, conservat în arta romană. In fine, de óre-ce în legendele portretuluĭ luĭ Christos și a scrisóreĭ luĭ Lentul, nu 'l maĭ întîmpinăm ca un june fără barbă, ci ca un bărbat cu barbă și mustățĭ, suntem silițĭ a recunóște a doua categorie a figurațiuneĭ luĭ Christos. La acésta aparțin tóte picturile în carĭ Mîntuitorul este descris ca un bărbat cu barba și mustățĭ, cu deosebire în vîrsta de 30 pînă la 33 de anĭ. Cu puține excepțiunĭ portretul luĭ Christos ca bărbat s'a respîndit în tóte compozițiunile evuluĭ mediŭ, apoĭ în acelor de la renaștere pînă în dilele nóstre.

Maĭ întîiŭ să vorbim pe scurt despre aparițiunea ideală a Mîntuitoruluĭ ca june fără barbă.

Cea maĭ vechiă pictură murală din catacombe, în care Christos este descris ca june, se află în cubiculul S-teĭ Ceciliĭ din Roma. El învie pe Lazăr, care este înfășurat ca o mumoe. Imbrăcămintea Mîntuitoruluĭ constă din o tunică brodată cu două tivitură roșiĭ și din o mantiă (pallium) de colóre galbenă [1]). In cimitirul S-tuluĭ Callist a fost o pictură murală, ce representa pe Christos ca june fără barbă, având în jurul capuluĭ un nimb circular. El era între ceĭ patru evangeliștĭ, la picióre luĭ se afla o cistă cu cele patru volume ale evangeliilor. Tot în acest cimitir aŭ fost alte picturĭ, carĭ s'aŭ copiat pe pînză. Ele să află acum în museul din Lateran. Intre aceste aflăm pe Mîntuitorul nostru ca june, fără nimb, în mijlocul celor 12 apostolĭ; apoĭ între doĭ junĭ dintre carĭ unul din drépta luĭ îĭ oferă o corfă cu pînĭ [2]).

Christos ca june, în mijlocul apostolilor, să maĭ află și în alte picturĭ muralĭ, așa tot în cubiculul S-teĭ Ceciliĭ este o composiție simplă dar excelentă, pe care o reproducem din Garrucci.

Christos șéde în mijloc, pe catedră, învĕțênd pe apostoliĭ sĕŭ. El este îmbrăcat cu o tunică cu mânecĭ lungĭ, carĭ se termină în două brodăriĭ de purpură. Peste tunică pórtă o mantie, înaintea piciórelor luĭ se

[1]) Prelegerĭ ținute la școla de Bele-Arte din Iașĭ.

[2]) A se vedea Analele din anul 1892.

[1]) Gar. tav. 12.

[2]) Gar. tav. 17 și 18.

află o cistă cu opt volume rolate, representînd cele opt scrierĭ carĭ formézǎ testamentul noŭ, patru ale

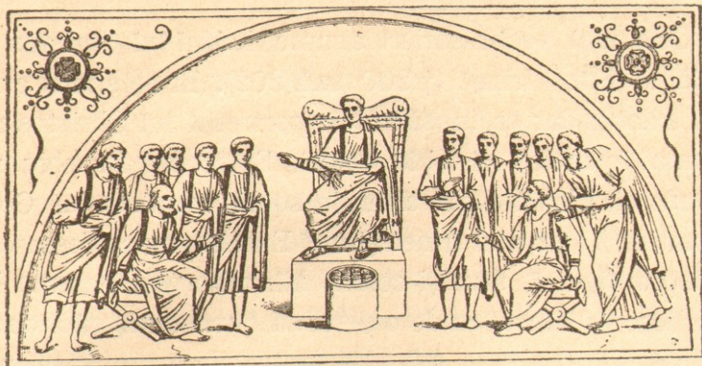

Fig 4.

evangeliştilor, iar cele-l'alte ale celor patru apostolĭ carĭ aŭ scris şi anume a luĭ Petru, Paul, Iacob şi Iuda.

In cimitirul Trasone, a S-tuluĭ Ermete [1]), Christos ca june, cu tipul ideal, de asemene se află în mijlocul apostolilor. Dar şi în mosaicurĭ întîmpinăm acéstă scenă, precum în biserica S-tuluĭ Aquilin din Milan. Capul mîntuitoruluĭ este înconjurat de un nimb, în lăuntrul căruia sunt literile A şi ω [2]).

Tipul ideal a luĭ Christos 'l maĭ întâmpinăm şi în alte picturĭ din catacombe, în carĭ sunt descrise diferite scene din viaţa luĭ. Aşa în cubiculul S-teĭ Cecilii vedem cum el vindecă pe un orb. cum rădică pe un om cu creştetul pleşuv, ce stă pe un genuchie înaintea luĭ. In cimitirul din calea latină sunt maĭ multe scene de a Mîntuitoruluĭ: în o lunetă bate cu toiagul în stîncă în alta învie pe Lazăr, şi în a treia atinge cu drépta capul unuĭ orb. In cimitirul S-ţilor Marcellin şi Petru, Christos ca june iar atinge cu drépta capul unuĭ orb, apoĭ învie pe Lazăr, şi loveşte cu toiagul în stîncă [3]).

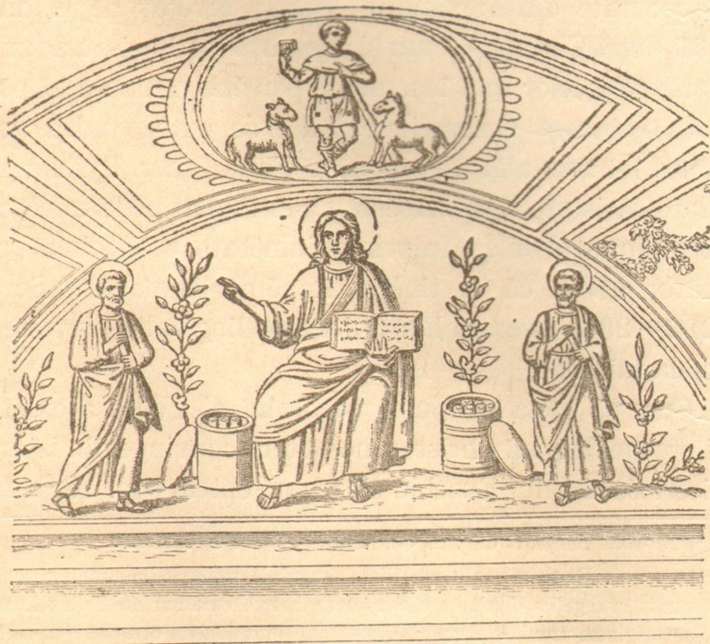

Fig. 5.

O composiţie maĭ interesantă întîmpinăm în cimitirul S-teĭ Agnese. Aci Christos este descris în mijlocul unuĭ perete (fig. 5).

[1]) Garr. tav. 71 şi 78.
[2]) Garr. tav. 234.
[3]) Garr. tav. 29, 40, 47, 53.

Capul 'ĭ este înconjurat de un nimb circular, cu drépta bine-cuvintéză, iar în stînga ţine cartea vieţiĭ deschisă. De o parte şi de alta la piciórele luĭ sunt douĕ ciste cu volume rolate. In dĕreptul fie-căruĭ vas se află cîte o plantă. Apoĭ vin ceĭ doĭ apostolĭ S-t. Petru şi S-t. Paul, carĭ staŭ unul de-a drépta iar cel-l'alt de-a stînga luĭ Christos. Eĭ sunt îmbrăcaţĭ cu tunice şi hlamide. Mîntuitorul de împreună cu apostoliĭ aŭ nimburĭ în jurul capetelor lor.

Afară de aceste monumente înşirate aci, maĭ sunt încă multe în cimitirele Romeĭ în carĭ Christos este descris ca june singur saŭ în mijlocul discipolilor sĕĭ, saŭ a cărturarilor, saŭ în fine făcĕnd minunĭ, cu deosebire dînd orbilor vederea, înmulţind pînile şi înviind pe Lazăr etc. etc. De aci putem conclude la mărginirea motivelor religióse în cele 5 secole după Christos. Să nu ne închipuim însă că desemnul acestor picturĭ a fost aşa de corect după cum 'l vedem în ilustraţiunĭ, căcĭ atuncĭ ne-am înşela prea mult. Aceste ilustraţiunĭ în mare parte sunt desemnurĭ făcute şi emendate de pictorĭ cu şcólă din seciliĭ trecuţĭ şi present. Cu tóte aceste unele composiţiunĭ respiră o linişte demnă de pietatea primilor creştinĭ, fără ca ele să fi cîştigat ceva din partea desĕmnătorilor lor maĭ modernĭ.

Dacă voim a cerceta maĭ de aprópe detailurile tipuluĭ ideal al Mîntuitoruluĭ nostru, trebue să recunóştem că ele sunt predominate de idea frumosuluĭ pe care pictoriĭ s'aŭ nisuit a o realisa nu numaĭ în faţa ci şi în figura întrégă a luĭ Christos. Acésta bine să o însemnăm că s'a întîmplat în primiĭ secolĭ aĭ creştinătăţiĭ, atuncĭ cînd arta romană deşi decădea treptat, dar totuşĭ nu era lipsită de gustul artistic cîştigat în decursul maĭ multor secole. Pentru aceste picturĭ nu valorézǎ nimic disputa ce s'a încins între uniĭ părinţĭ aĭ bisericeĭ, dacă Christos ca om a fost frumos saŭ urît. Formele feţeĭ sunt cît se póte de moĭ şi rotunjite, privirea este cît se póte de blîndă şi nevinovată. El este descris maĭ cu sémă ca un tînăr blînd, liniştit, frumos şi cuminte. Pĕrul capuluĭ sĕŭ este scurt, cu deosebire creţ, saŭ atîrnă pe umerĭ în bucle şi plete lungĭ. Vestmĕntul este clasic, el constă maĭ cu sémă din o tunică peste care vine o mantie, une-orĭ prinsă peste umere, alte orĭ acoperind cea maĭ mare parte a corpuluĭ. In jurul capuluĭ une-orĭ nu are nimic, în cele maĭ multe casurĭ are saŭ nimb circular saŭ nimb cruciger în lăuntru cîte odată cu literile A şi ω.

Mişcarea mînilor asemenea nu este de tot variată. Cîte odată ţine în drépta un toiag cu care învie pe Lazăr, saŭ loveşte în stîncă, alte orĭ atinge ochiĭ unuĭ orb. O singură dată se observă la o pictură din cimitirul S-tuluĭ Callist că ţine în drépta un obiect rotund care probabil este globul lumeĭ ce simbolisézǎ învingerea creştinismuluĭ asupra întregeĭ lumĭ. Saŭ în fine bine-cuvîntézǎ. In tóte aceste casurĭ mîna stîngă saŭ este înfăşurată în mantie şi se rézămă pe cópsa stîngă,

saŭ ține cartea vieței, saŭ un volum rolat. Numaĭ în un singur loc să observă mîna stîngă deslipită de corp, închisă, în direcțiune orizontală, în afară cam în dreptul cópselor. In pictura amintită din cimitirul S-tuluĭ Callist, în care Christos se află între evangeliștĭ, vedem că el arată cu ambe mînile spre cer.

Picióreɭe rare orĭ sunt nude, maĭ des aŭ sandale. La unele picturĭ muralĭ aflăm că Mîntuitorul este încălțat cu călțunĭ (calceus). Așa dar și încălțămintea este romană, de óre-ce sandalele și călțuniĭ caracteriséză încălțămintea Romanilor de pe timpul împăraților.

Din cele amintite recunóștem că acéstă aparițiune a luĭ Christos nu este istorică, ci ideală. Nu numaĭ vestmintele, ci și pěrul capuluĭ ne staŭ în ajutorul asertiuneĭ nóstre. Unde Mîntuitorul are pěrul capuluĭ scurt, acolo nu póte fi vorba de un tip istoric, de óre-ce știut este că Isus a fost Nazareŭ, și la Nazareĭ pěrul capuluĭ nu se tundea. El este descris ca un june, cînd nu era cunoscut lumeĭ prin învěțăturile luĭ, pe carĭ a început a le propovědui în vîrstă de 30 de anĭ. Decĭ Isus fiind Evreŭ nu a putut avea portretul sěŭ pe cînd era de 18—20 de anĭ, prin urmare nicĭ nu s'a putut transmite posterităţiĭ trăsurile principalĭ ale fisionomieĭ luĭ. Nu ne rěmîne altceva de cît să recunóștem și din aceste motive, că aparițiunea luĭ ca june în pictură este o aparițiune curat ideală.

b. *Scrierile și legendele referitóre la portretul luĭ Christos*

Cu totul alt-cum trebue să ne pronunțăm cînd stăm în fața mosaicurilor și picturilor în carĭ Christos este descris ca bărbat cu barbă și mustățĭ. Din capul loculuĭ însă trebue să declarăm, că tóte aceste aparițiunĭ nu consun în trăsurile principalĭ caracteristice, dar pentru aceea unele abaterĭ de la tipul luĭ recunoscut de veacurĭ nu ne pot zădărnici intențiunea în expunerea celor maĭ convingătóre dovedĭ. Și fiind-că acésta este cea maĭ principală cestiune din acest capitol, ceea ce intereséză maĭ mult pe credincioșĭ și pictorĭ, pentru a ne cîștiga convingerile cu cea maĭ mare înlesnire, înainte de a ne ocupa cu monumentele cele maĭ vechĭ esistente, trebue să ne îndreptăm maĭ întîiŭ atențiunea nóstră asupra legendelor și scrierilor vechĭ și apocrife. Este adevěrat că legenda este legendă, dar tot-d'auna în dînsa este și ceva sîmbure de adevěr; și după cum dice episcopul Melchisedec „nu este de cît aureola adevěruluĭ istoric. Orĭ-ce persónă mare, orĭ-ce fapte extraordinare, cu timpul în gura poporuluĭ trec în legendă; dar și legenda confirmă în trăsurĭ generalĭ adevěrul istoric [1]) Din legendele portretuluĭ luĭ Christos, cum și din scrierile apocrife cu referință la fisionomia luĭ, aflăm unele caractere carĭ nu staŭ în contradicere, ci din contră armoniéză cu tipul luĭ din maĭ multe monumente ce sunt maĭ vechĭ de cît legendele. Și aci zace apróe greutatea principală a dovedilor nóstre pentru a constata conservarea istorică a tipuluĭ luĭ Christos pînă în dilele nóstre.

1) *Melchisedec*: Tractat despre cinstirea și închinarea icónelor în biserica ortodoxă. Bucureștĭ 1890 pag. 6.

Cele maĭ vechĭ scrierĭ asupra icóneĭ luĭ Christos se află la S-tul Irineŭ († 200 saŭ 202). El ne spune cum că Pilat a dat ordin săĭ facă portretul luĭ Christos nu numaĭ în metal, ci și în colorĭ. Episcopul Eusebiu ne spune că Christos s'a arěta în somn împěratuluĭ Constantin [1]). Dar nicĭ Irineŭ și nicĭ Eusebiu nu ne deslușesc asupra figureĭ, feţeĭ și coloriĭ Mîntuitoruluĭ nostru. Eĭ vorbesc de dînsul ca de o persónă cunoscută, căcĭ dacă în vis s'ar fi arětat sub altă formă, de exemplu cu pěr scurt, barbă albă, mantie de aur, etc. etc., de sigur ne-ar fi împărtășit ca ceva particular și neobicĭnuit. Dar acésta nu s'a întîmplat. Decĭ noĭ putem presupune cum că tipul luĭ Christos era deja rěspîndit și a fost cunoscut de aceștĭ părințĭ aĭ bisericeĭ, ca și de alțĭ contimporanĭ deaĭ lor.

Nu trebue să uităm că creștiniĭ făcuțĭ din Evreĭ aŭ rěmas mult timp ceĭ maĭ marĭ contrarĭ aĭ icónelor, temîndu-se de idolatrie.

De aci ne explicăm pentru ce Tertullian pășește cu atîta înverșunare contra icónelor în scrierea sa despre idolatrie. Se sub-înțelege că existînd atarĭ bărbațĭ iluștriĭ carĭ aŭ pășit atît de energic contra adoràreĭ icónelor, nu putem pretinde că tipul luĭ Christos să se fi introdus în bisericĭ.

Aŭ maĭ fost însă și alțĭ ómenĭ carĭ nu eraŭ inimicĭ, ci iubitorĭ de artă, eĭ adunaŭ portretele ómenilor marĭ. Și acestora maĭ mult avem a le mulțumi că tipul luĭ Christos nu a fost dat uitàreĭ, ci s'a conservat pînă în dilele nóstre. Dintre Gnosticĭ s'a distins maĭ cu sémă Carpocrate din Alexandria, (care a învěțat pe la anul 130 după Christos), cum și aderențiĭ luĭ. Eĭ și-aŭ adunat portretele celor maĭ însemnate persóne pentru carĭ păstraŭ o sinceră venerațiune. La eĭ se putea vedea portretul luĭ Isus alăturea cu a luĭ Paul, Omer, Pythagora, Plato, Aristotele, etc. Acésta s'a întîmplat pe la midlocul secoluluĭ al douilea. In prima jumětate a secoluluĭ următor aflăm că și tînerul împěrat Alexandru Sever (222—235), avea în larariul sěŭ pe lîngă alte portrete și Icóna luĭ Isus.

Cum că pe la începutul secoluluĭ al IV-lea a existat și statue de a luĭ Christos, ne putem convinge din istoria bisericéscă a luĭ Eusebiu cartea a șéptea, cap. 18.[2]). Aci

1) *Eusebiu Panphili* de vita Constantini liber I c. *XXIX*.

2) . . . . . Et enim mulierem illam sanguinis profluvio laborantem, quam ex sacris evangeliis discimus a Servatore nostro curatam fuisse, ex hac civittae originem traxisse ferunt; domumque ejus ibidem conspici; et collati in eam a Servatore nostro beneficii ilustria ex s are monumenta. Quippi juxta januam domus illius, aenea mulieris effigies stare dicitur columnae lapideae imposita; genibus flexis protensisque manibus instar supplicantis. Ex adverso autem effigies viri ex codem metallo conflata, stantis ac dĕploide decenter induti, manumque mulieri porrigentis. Ad cujus pedes in ipsa basi ignota quaedam nasci dicitur planta: quae ad fimbriam usque aeneae diploidis assurgens depellendis omnis generis morbis praesentissimum remedium est. *Hanc statuam Jesu Christi refere ajebant.* Mansit porro ad nostra usque tempora: nosque adeo urbem illam ingressi ipsam con-

aflăm că însuşĭ Eusebiu a vĕḑut în Paneas saŭ Cesarea Philippi o statuă în metal a luĭ Isus Christos, ce sta la uşa caseĭ femeeĭ ce avuse emoragie, şi care a fost vindecată numaĭ prin atingerea eĭ de vestmîntul luĭ Christos.

Lîngă statua Mîntuitoruluĭ era statua aceleĭ femeĭ, îngenuchiată cu mîinile întinse ca rugătóre. La piciórele statueĭ luĭ Christos se ḑice că creşte pe pedestal o plantă necunoscută, care se înalţă pînă la ţarţamurile mantieĭ de aramă. Apoĭ Eusebiu maĭ face o mărturisire de mare însemnătate, că a vĕḑut picturĭ păstrate pînă în ḑilele luĭ, carĭ represintaŭ pe Christos şi altele pe apostolĭ Petru şi Paul.

Fără a recurge la alte documente, aceste sunt de ajuns ca să ne convingă cum că portretul luĭ Christos nu a fost perdut în ceĭ d'întîĭ patru secolĭ aĭ creştinătăţiĭ, ci el s'a conservat în locuinţele private, nu însă în locurile de rugăciune saŭ în bisericĭ.

Aşa dar în aceste secole credincioşiĭ maĭ învĕţaţĭ eraŭ împărţiţĭ în două tabere, una care era favorabilă icónelor, şi alta care nu tolera de loc introducerea lor, nicĭ pe vestminte, şi nicĭ în locurĭ sînţite. Chiar Eusebiu a fost un inimic al icónelor, de óre-ce se ştie [1]) cum că el nu a voit să satisfacă cererea suroreĭ împĕratuluĭ Constantin de a'ĭ trimete un portret de a luĭ Isus. Refusul şi'l motivéză că divinitatea luĭ Christos nu se póte descrie şi incarnaţiunea luĭ nu se póte deslipi de divinitate, şi dacă păgîniĭ adoraŭ pe ómeniĭ lor marĭ prin aceea că le ridicaŭ statue, acésta nu trebue să o facă creştiniĭ. Cererea Constanţeĭ şi refusul luĭ Eusebiu vedesc că pe timpul lor exista portretul luĭ Christos.

Dar ura contra icónelor era şi pe la sfîrşitul secoluluĭ al IV-lea, ba chiar şi în secolul al V-lea. Aşa episcopul Epiphanius din Constanţia (Salamis) de pe insula Cipru, mort la 403 d. Chr., care a fost un înverşunat contrar al Arienilor şi al altor secte, rupe din o biserică o perdea de pînză, ca să înfăşóre cu ea cadavrul unuĭ cerşetor. Iar episcopul Asterius din Amasia în Pont († 410) se năcăjeşte rĕŭ pe ceĭ marĭ, carĭ, îmbuibaţĭ în averĭ, lăsaŭ ca pe vestmintele lor să se brodeze scene din testamentul noŭ [2]).

Tóte aceste încordărĭ de a împedeca arta creştină aŭ fost zadarnice, de óre-ce de prin secolul al V-lea bisericile, edificiele publice şi private, aŭ început a se înfrumuseţa cu icóne de a Mîntuitoruluĭ, de a sînteĭ Treimĭ şi de a altor sînţĭ.

Dacă nu ar fi erupt maĭ tîrḑiŭ resboiul pentru icóne, aḑĭ am poseda maĭ multe monumente, carĭ ne-ar uşura cercetările nóstre şi ne-ar lumina multe puncte obscure. Dar cu tóte acestea documentele şi monumentele existente ne daŭ destulă tărie pentru urmărirea tipuluĭ istoric al luĭ Christos. Orĭ cît vom cerceta scriitoriĭ evuluĭ mediŭ şi modern, nu vom afla nimic maĭ positiv şi maĭ autentic de cît citatele de carĭ ne-am folosit.

Este însă ceva ce ne póte întări în credinţa nóstră că tipul Mîntuitoruluĭ nu s'a perdut. Acésta este sînta tradiţiune, din care aŭ isvorît atîtea legende frumóse, un produs poetic—religios al creştinilor particularĭ, care nu s'a acceptat de biserică, în schimb însă de ea s'a tolerat.

Pentru prima óră apar în public prin secolul al IV-lea icóne miraculóse supra-naturalĭ ale Mîntuitoruluĭ nostru, despre carĭ se ḑicea că nu ar fi făcute de mînă omenéscă (εἰκόνες ἀχειροποίητοι). Şi aceste icóne isvoresc din legende, carĭ la rîndul lor aŭ un sîmbure de adevĕr istoric.

Incă la începutul secoluluĭ al patrulea, Eusebiu în istoria luĭ bisericéscă, cartea întîiŭ cap. 13, reproduce, după traducere siriacă, o scrisóre a regeluĭ Abgar din Edessa către Isus Christos, cum şi rĕspunsul ce l'a primit. Esistenţa acestor scrisorĭ probabil că datéză din secolul al doilea. Cum că regele din Edessa în necasul sĕŭ s'a adresat luĭ Christos, acésta nu ar fi de tras la îndoială, asemenea nicĭ rĕspunsul Mîntuitoruluĭ [1]), de şi noĭ nicĭ odată adevĕrul nu'l putem şti. Dar cuprinsul acesteĭ corespondenţe care 'l avem în traducere din partea episcopuluĭ Eusebiu, serveşte ca isvor istoric, din care aŭ eşit legendele luĭ Abgar şi a Veroniceĭ. Şi fiind-că icóna miraculósă supranaturală a luĭ Isus Christos se póte deduce din variantele acestor legende, aflu oportun a le istorisi cu puţine cuvinte:

Abgar (saŭ Agbar) regele din Edesa s'a bolnăvit greŭ şi nu era chip să se vindice. Auzind dînsul de minunile luĭ Christos i-a trimes o scrisóre în care 'l rógă ca să'l scape de bólă.

Scrisórea este de următorul cuprins: Agbar principele Edesseĭ, salutare luĭ Isus, bunuluĭ Mîntuitor, care a apărut în hotarele Ierusalimuluĭ. Ni s'a anunţat despre tine şi despre vindecările pe carĭ le facĭ fără ierburĭ şi medicamente. Căcĭ este faimă, că tu redaĭ vederea celor orbĭ, umbletul celor şchiopĭ, că curăţeştĭ leproşiĭ, că goneştĭ demoniĭ şi spiritele necurate, că însănătoşezĭ pe ceĭ împovăraţĭ de morburĭ îndelungate şi în fine că înviĭ morţiĭ. Şi după ce tóte acestea le aud despre tine, ast-fel m'am gîndit că tu saŭ eştĭ în adevĕr Dumneḑeŭ, carele coborît din cer le facĭ aceste, saŭ de sigur eştĭ fiul luĭ Dumneḑeŭ. Aşa dar 'ţĭ scriŭ rugîndu-te ca să nu'ţĭ fie greŭ a ne cerceta, şi a vindeca bóla nóstră. Căcĭ aud că judeiĭ te calomniéză şi pregătesc curse capuluĭ tĕŭ. Am eŭ

speximus. Nec vero mirandum est Gentiles a Servatore nostro beneficiis affectos haec praestitisse; cum et Apostolorum Petri ac Pauli, Christique ipsius *pictas imagines* ad nostram usque memoriam servatas in tabulis viderimus.“ Eusebu Pamphili ecclesiasticae historiae liber VII c. XVIII. Ed. Valesius. Moguntiae 1672.

[1]) Acest refus nu există în scrierile luĭ Eusebiu conservate pînă în ḑilele nóstre, dar îl aflăm între pertractările sinoduluĭ al douilea ecumenic din Nicea de la a. 787. El serveşte ca o parte din actele conciliuluĭ iconclastic ţinut la Constantinopolea la a. 754, citat ca argument la condamnarea icónelor.

[2]) Kurz Joh. Hein. Lehrbuch der Kirchengeschichte Mittau 1874 pag. 170.

[1]) După 154 de anĭ de la mórtea luĭ Eusebiu, papa Gelasiu a dechiărat acest rĕspuns ca apocrif.

acea cetate întru adevĕr mică dar prevĕḑută (cu de tóte) ca să ne fie nouă amîndurora de ajuns [1]).

Tot în capitolul 13 din cartea întêiŭ a luĭ Eusebiu se află după traducere siriacă și rĕspunsul luĭ Christos de următorul cuprins [2]). Fericit eștĭ Abgare, care aĭ credut în mine fără a mĕ fi vĕḑut. Căcĭ despre mine s'a scris, că aceĭ carĭ mĕ vor vedea nu vor crede în mine, că aceĭ carĭ nu mĕ vor vedea, creḑênd să priméscă viéța. Fiind-că însă 'mĭ scriĭ ca să călătoresc la tine, consider acum de trebuință ca să împlinesc tóte, pentru care sunt trimis, și acele în fine fiind împlinite, să mĕ rerîntorc la acela, care m'a trimes. Alt-cum după ce mĕ voĭ fi reîntors la acela, 'țĭ voĭ trimite pe unul dintre discipuliĭ meĭ, care să cureze atît morbul tĕŭ, cît și să'țĭ dea viéță ție și la alor tĕĭ".

Noĭ aflăm maĭ departe la Eusebiu cum că discipulul pe care l'a însărcinat a fost Iuda numit și Tadeŭ. Acesta mergênd în Edessa s'a convins de încrederea ce o avea Abgar în Isus, deci ascultîndu-ĭ mărturisirea, în numele luĭ Isus a pus mînile peste dênsul și Abgar numaĭ de cît s'a vindecat.

După cum ne-am convins, nimic nu se amintește în aceste doue epistole despre vre-un portret miraculos al luĭ Christos, saŭ de vre unul făcut de mînă omenécă. Totul se descrie clar și natural.

Conținutul acestor scrisorĭ cunoscute de credincioșĭ cu timpul s'a modificat. Anume: s'a împletit o versiune cum că Mîntuitorul cînd a trimis pe Tadeu la Abgar i-a maĭ dat și portretul sĕŭ. Acest portret supra-natural, adică făcut prin putere divină, s'a înmulțit în mod fabulos și s'a pus în comerciŭ de ceĭ-ce exploataŭ pe ceĭ creduli.

c. *Legenda luĭ Abgar cu variantele eĭ*

Cel dintîiŭ [3]) dintre scriitoriĭ bisericeștĭ care face amintire de icóna luĭ Isus din Edessa este Evagrius (†594) care descrie asediarea cetățiĭ Edessa din partea luĭ Chosroc regele Perșilor. Ca Evagrius descrie — după cum ne vom convinge—și împăratul Constantin Porfirogenetul acéstă asediare care s'a zădărnicit cu ajutorul icóneĭ miraculóse nefăcută de mînă omenéscă.

In secolul al VIII-lea Sf. Ioan Damascenul amintește în scrierile luĭ în maĭ multe locurĭ despre legenda luĭ Abgar. Așa în tractatul sĕŭ despre icóne [1]) spune că prin tradițiune s'a conservat o narațiune pînă pe timpul luĭ, și anume, că Abgar auḑind despre Isus, a însărcinat pe niște trimișĭ ca să'l invite la dînsul în Edessa. In cas cînd nu vor putea isbuti, atuncĭ să-ĭ aducă cel puțin portretul luĭ. Isus, care scia despre tóte și putea tóte, a luat o pînză și-a apăsat'o pe față, pe care a remas portretul sĕŭ.

Aceste le augmentéză în tractatul sĕŭ asupra credințeĭ ortodoxe. Acolea se spune [2]) că Abgar a trimis la Isus pe un pictor, care a fost însărcinat sĕĭ scótă portretul. Dar nu și-a putut împlini misiunea din causa splendóreĭ fețeĭ luĭ Christos. Mîntuitorul însă l'a scos din năcas. El a luat mantia sa, a ținut-o înaintea fețeĭ sale divine și numaĭ de cît pe dînsa s'a depins imaginea luĭ, pe care o trimise luĭ Abgar.

In scrisórea adresată tot de Sf. Damascen împăratuluĭ Teofil, iar maĭ face amintire despre portretul din Edessa, descriind în capitolul al treilea fisionomia Mîntuitoruluĭ cum și însușirile luĭ. Dar fiind că despre acéstă descriere se va vorbi maĭ pe larg în capitolul ce va tracta despre frumusețea saŭ urîciunea luĭ Christos ca om, amintesc acum numaĭ despre cap. 5 din scrisórea către împĕratul Teofil. In acest loc se spune, că icóna pe pînză trimisă de Isus luĭ Abgar prin apostolul Tadeu, s'a produs prin aceea că ștergêndu-șĭ Christos sudorile fețeĭ cu o bucată de pînză, aŭ rĕmas pe ea tóte liniamentele fețeĭ luĭ. Acéstă icónă se glorifica din partea locuitorilor din Edessa pênă pe timpurile s-luĭ Damascen. [3]) După aceste Sf. Damascen maĭ adaogă un pasagiu din Evagrius cartea a

1) „Agbarus princeps Edessae Jesu Servatori bono qui in finibus Hieroso lymorum apparuit, salutem. Nuntiatum est mihi de te et de curationibus quas absque herbis ac medicamentis operaris. Fama enim est caesis visum, claudis gressum abs te restitui, leprosos mundari, daemonas et inmundos spiritus expelli, diuturnis morbis oppressos sanari, mortuos denique suscitari. Quae cum omnia de te audirem, sic in animum meum induxi aut te revera Deum esse, qui e coelo delapsus haec efficias. aut certe Dei Filium. Proinde ad te scripsi orans ut nos invisere, morbumque nostrum sanare non graveris. Audeo enim Judaeos tibi obtrectare, et insidias in caput tuum struere Est mihi civitas parva quidem illa, sed ornata quae nostrum utrique sufficiat".

2) Rescriptum Jesu ad Abgarum Regem per Ananiam cursorem: „Beatus es Abgare qui in me credideris quem non vidisti. De me enim scriptum est, eos qui me viderint, non credituros in me, ut ii qui non viderint, credentes vitam accipiant. Quod vero ad me scribis ut ad te proficiscar, hic necesse habeo omnia implere propter quae sum missus, iisque demum absolutis, ad illum qui me misit, reverti. Ceterum cum primum ad me recepero, ex Discipulis meis aliquem ad te mittam, qui et morbum tuum curet, et vitam tibi tuisque omnibus praestet".

3) Primus scriptorum Ecclesiasticorum qui extant, imaginis Edessenae meminit Evagrius lib. IV hist. cap. 26 ubi Procopium citat, qui epistolarum duntaxat Abgari ad Christum, et Christi ad Abgarum mentionem facit lib. II de bellis cap. 12.—Notă explicativă la operele S-luĭ Ioan Damascenul ed. Lequien. Veneția 1748 pag. 281—282.

1) Antiquitus tradita narratio ad nos usque pervenit; Abgarum scilicet Edessae regem, auditis quae de Domino ferebantur, divino succensum ardore, legatos misisse, qui eum ad se invisendum invitarent. Sin vero abnueret, mandat ut pictoris opera imaginem ejus exprimant: quod cum sciret ille cui nihil obscurum est, quippe omnia potest, accepto panno, suaecque faciei admoto, propriam effigiem appingisse quae ad haec usque tempora servatur incolumis. S. Ioannis Damasceni de imaginibus orat. I.

2) „Fertur autem etiam ejusmodi historia quaedam; puta cum Abgarus Edessenorum rex pictorem misisset, qui Domini exprimeret effigiem, necque id pictor ob splendorem ex ejus vultu emicantem assequi posset, Dominum ipsum, admoto divinae vivificaequae faciei suae pallio, imaginem suam in eo depinxisse quam ad Abgarum misit, ut hoc pacto desiderio ejus faceret satis".

S. Ión Damascenul defide ortodoxa liber IV, cap. XVI.

3) „V. Quin et ipse omnium Salvator et Dominus, cum adhuc in terra ageret, sancti vultus sui expressam in texto lineo effigiem, Augaro cuidam magnae Edessaenorum civitotis regulo per Thaddeum Apostolum misit. Divino namque sui vultus absterso sudore cuncta illius lineamenta in linteo servavit. Quam effigiem praemagnifica celeberimaque Edessenorum civitas ad hunc usque diem haud secum atquae sceptrum regium retinens, praeclare gloriatur et exultat..." Sf. Ioan Damasceni epistola ad Theophilum Imperatorem cap. V ed. M. Lequien. Venet. 1748.

patra cap. 26 despre care deja am vorbit cu referință la Chosroe regele Perșilor.

Din cele împărtășite de Sf. Damascen constatăm că el nu amintește nimic despre bóla regeluĭ Abgar. Nu ne vine a crede că el nu avuse cunoștință de scrierile luĭ Eusebiu cu deoseb despre epistolele traduse din limba siriacă. Probabil cum-că decisiunea sinoduluĭ de la anul 494 ținut sub papa Gelasiu, — în care rĕspunsul Mîntuitoruluĭ la epistola luĭ Abgar se declară ca apocrif,—a contribuit de Sf. Damascen a desconsiderat bóla luĭ Abgar, de óre-ce el nu amintește de loc de epistola luĭ Abgar și nicĭ de rĕspunsul luĭ Christos. Probabil și aceea că luĭ 'ĭ s'a părut maĭ avantagiósă trecerea de bună voie a luĭ Abgar la creștinism, de cît strîns de o bólă incurabilă.—In fine nu trebue să uităm cum-că Sf. Damascen, care a stat sub scutul Muhamedanilor, a fost un mare apĕrător al icónelor în lupta provocată prin edictele luĭ Leo III Isauricul.

Decisiunile sinoduluĭ al doilea de la Nicea (787) se pot considera ca o mare recompensă dată adoratorilor de icóne, carĭ au trebuit să îndure atîtea desastre în acel secol. Cu ocasiunea acestuĭ sinod, Leo, lectorul bisericeĭ din Constantinopolea afirmă [1]) că a vĕḍut în Edessa un portret a luĭ Isus, care nu era făcut de mînă omenéscă, și care era onorat și adorat din partea credincioșilor de acolo.

Cu cît se împletesc de la Christos anĭ cu anĭ și secolĭ cu secolĭ, cu atît legenda portretuluĭ luĭ Christos din Edessa se desvóltă maĭ fantastic. Depărtarea timpuluĭ dă nutriment facultățiĭ imaginative, ast-fel că noĭ descoperim prin secolul al ḍecelea o serie de variante a legendeĭ primitive adunate cu îngrijire din partea împĕratuluĭ bizantin Constantin Porfirogenitul († 959). In una din aceste variante se află sîmburele legendeĭ Veroniceĭ, despre care ceva maĭ tîrḍiŭ.

Constantin Porfirogenitul [2]) în narațiunea sa ne face maĭ multe destăinuirĭ, pe carĭ pînă aci nu le cunóștem. Anania, unul dintre servitoriĭ luĭ Abgar, despre care se vorbește și în epistolele traduse de Eusebiu din limba siriacă, în calea luĭ spre Egipt din întîmplare a întîlnit în Palestina pe Isus Christos și 'l-a vĕḍut făcînd minunĭ. După ce s'a reîntors aflase pe stăpînul sĕŭ Abgar bolnav de podagră și de lepră négră. Anania a istorisit cele vĕḍute de dînsul în Palestina, de minunile făcute de Isus Christos. Nefericitul domnitor scrie o epistolă luĭ Isus, însărcinînd pe Anania cu ducerea eĭ. Dar fiind că Anania era și pictor îĭ demîndă că dacă nu va putea obținea o scrisóre de la Christos să-ĭ aducă portretul luĭ. Sosind Anania în Palestina aflase pe Isus predicînd mulțimeĭ și făcînd minunĭ. Neputîndu-se apropia de dînsul, s'a suit pe o stîncă puțin rădicată ce era în apropiere și de acolo fixîndu'l cu ochiĭ a început a'ĭ scóte portretul. Isus care cunoștea în duch ceea ce se întîmpla, a trimis pe Toma ca să chieme pe omul ce ședea pe stîncă, și să-ĭ aducă scrisórea. După ce Christos a primit și citit epistola luĭ Abgar i-a dat luĭ Anania un rĕspuns scris [1]) ca să'l ducă regeluĭ. Dar mîntuitorul a știut că Anania maĭ avea să îndeplinéscă încă o poruncă a stăpînuluĭ sĕŭ, adică să'ĭ ducă un portret. Decĭ Isus spălîndu-șĭ fața cu apă, apoĭ ștergînd-o cu un ștergar ce i s'a întins prin putere dumneḍeiască supranaturală, și-a imprimat figura sa pe acea pînză. In fine predete icóna luĭ Anania, ordonîndu-ĭ să o dea regeluĭ Abgar ca să-șĭ astîmpere dorul și să-șĭ vindece bóla. Incărcat cu aceste lucrurĭ Anania plécă și ajunge la un tîrgușor ce se chiamă Hierapolis. El nu intră în lăuntru, ci rĕmîne peste nópte afară, ascunḍîndu-șĭ pînza sîntă în o gramadă de țigle nouĭ. La mieḍul nopțiĭ însă locuitoriĭ din oraș vĕd un foc fórte mare în jurul aceluĭ loc. Eĭ alérgă acolo ca să cerceteze și află pe Anania pe care considerîndu-l ca pe autorul fapteĭ, îl întrébă cine este, unde merge și de unde vine. Anania ca să scape de alte încriminărĭ, spune totul. Locuitoriĭ căutînd locul aflară spre mirarea lor, afară de pînza despre care vorbise Anania, și o țiglă în apropriere pe care era icóna sîntă ce s'a produs prin influenta icóneĭ ce nu era făcută de mînă omenéscă. Locuitoriĭ 'șĭ-aŭ reținut acea țiglă scumpă, care a rĕmas pînă în aceste timpurĭ nevătămată. Ea este venerată de lucuitoriĭ aceluĭ orășel. Pe Anania însă l'aŭ lăsat să ducă luĭ Abgar prototipul, adică icóna pe pînză.

Constantin Porfirogenitul nu se mărginește numaĭ la acéstă descriere. El ḍice că maĭ este și altă o narațiune, și anume: Pe cînd Isus mergea la mórte, sudorile îĭ curgeaŭ în picurĭ de sînge. El a luat o bucată de pînză de la unul din apostoliĭ sĕĭ și ștergîndu-șĭ sudorile a rĕmas portretul luĭ imprimat pe acea pînză. Apoĭ a dat-o luĭ Toma, ca după ce se va sui la cer să o dea luĭ Tadeŭ ca el să o ducă luĭ Abgar, ca ast-fel să se împlinéscă promisiunea făcută în scrisórea luĭ către acest principe. Sosind Tadeu în Edesa, rĕmîne cît-va timp la un Evreŭ cu numele Tobia. Aci vindeca pe bolnavĭ invocînd numaĭ numele luĭ Christos. Despre acésta ajunse vestea pînă la Abgar, care numaĭ de cît îșĭ aduse aminte că acela trebue să fie discipulul luĭ Isus promis prin scrisóre. Abgar demîndă să'l aducă înaintea luĭ. Tadeu a venit la Abgar cu icóna luĭ Isus, pe care o puse pe fruntea sa, și cînd s'a apropiat de rege a eșit din fața luĭ o splendóre atît de mare, în cît Abgar neputînd-o suporta s'a speriat și uitînd de bóla sa, a alergat înaintea luĭ. Regele ia icóna de la Apostol și punînd-o pe cap, pe ochĭ, pe mâinĭ, pe buze și pe cele-l'alte membre ale corpuluĭ

[1]) Leo reverentissimus lector magnae eclesiae regiae Constantinopoleos dixit: et ego indignus servus vester, cum descendissem ad Syriam cum regiis opocrisariis fui Edessae: et sacram ac non manufactam iconam vidi a fidelibus honorari pariter et adorari. Acta Conciliorum et epistolae decretales ac constitutiones summorum Pontificum. Tomus quartus Parisiis ex tipogr. regia. 1714 pag. 315.

[2]) Gallandi: Bibliotheca veterum Patrum tom. XIV—1781—pag. 120—132. Constantin Porphyrogennetae Christi gratia Romanorum Imperatoris naratio.

[1]) Atît conținutul scrisóreĭ luĭ Abgar cît și al respunsuluĭ luĭ Isus consună întru tóte cu scrisorile traduse de Eusebiu din limba siriacă.

sĕŭ, numaĭ de cît recunóște că s'a întărit în tóte membrele și să simte maĭ bine, iar lepra a început a'ĭ cădea, rĕmînîndu-ĭ urme și ceva rest pe frunte. După ce apostolul Tadeŭ l-a instruit în cele religióse, regele a credut în Isus fiul luĭ Dumnedeŭ și cînd a primit botezul a fost cu totul vindecat.

Abgar a lăsat să dărîme statua unuĭ idol ce era d'asupra porțiĭ orașuluĭ, căreia se închina orĭ cine avea să intre în Edessa. In locul acesteĭ statue a aședat pe grindă icóna luĭ Isus Christos, nefăcută de mînă omenéscă, lipindu-o cu cleĭ și împodobindu-o cu aur, în care eraŭ gravate următórele cuvinte: „Christe Deus, qui in te sperat, num-quam voto frustratus abit." (Christóse Dumnedeule cine sperézĕ întru tine, nicĭ o dată nu se depărtéză înșelat în rugăciune). Apoĭ a dat ordin că orĭ care are de gînd să trécă peste acéstă pórtă să se închine icóneĭ miraculóse, ca ast-fel în cetatea Edessa să intre ca óspe amic.

Constantin Porfirogenitul istorisește maĭ departe, că un descendent, nepot a luĭ Abgar, a cădut iar în idolatrie și s'a decis că precum bunicul sĕŭ a nimicit idolul, ast-fel el să nimicéscă icóna miraculósă a luĭ Isus. Dar episcopul din Edessa cunoscîndu-ĭ planul, a scăpat icóna de perire prin aceea că nișa în care se afla icóna cu o candelă aprinsă, a închis-o cu țigle. De atuncĭ a trecut mult timp și ómeniĭ aŭ uitat de icóna miraculósă cum ea a fost făcută și unde a fost ascunsă. In fine pe cînd regele Chosroe la a. 545 a asediat cetatea, Edesseniĭ aŭ cerut ajutorul luĭ Helio pretorul armateĭ romane. Acesta neputîndu-le da ajutor ostășesc le-a trimis o scrisóre, în care le aduce aminte de epistola Mîntuitoruluĭ. Intru aceea pericolul creștea din ce în ce maĭ tare. Edesseniĭ desperațĭ 'șĭ-aŭ luat refugiul la Dumnedeŭ. Atuncĭ nóptea s'a arĕtat în somn episcopuluĭ Eulaliu o femee frumos îmbrăcată, care'l dojănește că s'a răpit icóna luĭ Christos făcută de mînă omenéscă, însă Dumnedeŭ le va arĕta semnele și minunile sale. Episcopul rĕspunde că el nu știe nimic că ar exista o atare icónă la cetățenĭ saŭ la alțiĭ. Atuncĭ vedenia intorcîndu-se către dînsul i-a spus, că d'asupra porțiĭ în cutare loc se află icóna ascunsă. Diminéța episcopul se duce la locul indicat, el află icóna divină întrégă și nevătămată, precum și candela de atîta timp încă nestinsă. Iar pe țigla ce a fost pusă înaintea candeleĭ, *află întipărită o altă figură a icóneĭ.*

Constantin Porfirogenitul istorisește pe larg, cum cu ajutorul acesteĭ icóne s'aŭ mîntuit cetățeniĭ de asediŭ, El spune că narațiunea acésta nu este iscodită de el. ci aŭ scris'o de odată treĭ patriarchĭ. Job din Alexandria, Christofor din Antiochia și Vasile din Ierusalim, și afară de aceștia Evagrius în cartea a patra din istoria bisericéscă scrie multe despre acéstă imagine sfîntă, care nu numaĭ că a contribuit de Chosroe a ridicat asediul cetățiĭ Edessa (545 d. Ch), dar o copie a icóneĭ miraculóse a vindecat de diavol pe însășĭ fata regeluĭ persian.

Aceste religiĭ aŭ rĕmas în Edessa pĕnă la anul 944, cînd aŭ fost rescumpĕrate de împăratul Constantin VII numit Porfirogenitul și duse la Constantinopole. Acest împărat în narațiunea sa ne împărtășește maĭ departe, că împărațiĭ bizantinĭ de maĭ multe orĭ aŭ trimis nunțiĭ, care se ruga edessenilor să le dea icóna sfîntă dimpreună cu epistola ce a scris'o Isus luĭ Abgar în schimb pentru 200 saracenĭ și 12,000 signațĭ de argint. Dar rugările aŭ fost respinse pînă în fine Ameras Edesseanul la anul 944 a trimis solĭ la împăratul, carĭ să-ĭ împărtășéscă, că el 'ĭ va da icóna sfîntă cum și epistola luĭ Christos, dacă se vor îndeplini maĭ multe condițiunĭ. — Aceste fiind împlinite, împăratul a trimis pe episcopul Abramiu „ca să ia în primire icóna divină și epistola Dumnedeuluĭ nostru Isus". Și ca să nu fie înșelațĭ, Edeseniĭ aŭ trebuit să le dea nu numaĭ originalul ci și copiile de pe icóna nefăcută de mînă omenéscă.—Ast-fel eĭ aŭ primit treĭ icóne dintre carĭ cea adevĕrată saŭ ținut în Constantinopole, iar cele-l'alte s'aŭ retrimis Edessenilor.—După ce icóna divină și epistola aŭ fost aduse în Bisanț, aceste aŭ fost aședate cu mare pompă în cel maĭ strălucit templu al înțelepciuneĭ dumnedeeștĭ în lăuntrul altaruluĭ.

Acesta este pe scurt istoricul portretuluĭ luĭ Isus din Edessa pînă la anul 944 după Chr.

Din acésta putem constata următórele fapte caracteristice. Icóna nefăcută de mînă omenéscă se dice că a fost zidită d'asupra uneĭ porțĭ din Edessa. Originea, esistența eĭ, cum și locul unde a fost ascunsă, s'aŭ uitat de cetățeniĭ din Edessa. Abea în secolul al șéselea cînd Chosroe asediézĕ Edessa, cetățeniĭ s'aŭ întors către Dumnedeŭ care numaĭ de cît i-a iertat. O vedenie a descoperit episcopuluĭ Eulaliu locul unde sta ascunsă icóna dumnedeiască. — Așa dar pĕnă pe la anul 545 d. Ch. nicĭ vorbă nu a fost despre esistența icóneĭ din Edesa. Probabil că și ea ca alte icóne este un produs al vîndĕtorilor de icóne miraculóse de pe acele timpurĭ. Pĕnă în secolul al X-lea aflăm că afară de originalul prim, aŭ maĭ fost încă patru icóne tot de-a luĭ Christos, dintre carĭ douĕ nefăcute de mînă omenéscă, și douĕ copiĭ. Primele aŭ fost, după cum știm pe cărămidă și anume: una s'a produs prin putere divină în cărămidăria din Hierapolis, iar a doua în pórta orașuluĭ din Edesa descoperită de episcopul Eulaliu. Dintre copiile pe pînză una a fost depinsă cu îngrijire pentru ca să însănătoșeze pe fata regeluĭ Chosroe, iar a doua după cum ne spune Constantin Porfirogenitul că încă a fost deprinsă „după cum este probabil de pe acel esemplar prim."

Ce s'a ales din originalul prim, cum și din cele patru icóne, cu siguranță nu se póte ști. Se afirmă că originalul prim a rĕmas în Constantinopolea pînă la anul 1204, cînd acest oraș a fost ocupat de Latinĭ și icóna ajunsese în posesiunea lor. Scriitoriĭ după Constantin Porfirogenitul carĭ s'aŭ ocupat de icónele mi-

raculóse făcute prin putere dumneḑeéscă, prin aceea că le confundă, maĭ mult ne încurcă de cît ne lămuresc. După uniĭ să fi fost dusă de Latinĭ în Roma și așeḑată în biserica S-luĭ Silvestru, după alțiĭ să fi ajuns în proprietatea genovesilor. Sigur însă este că o icónă a Mîntuitoruluĭ din Edessa se află acum în Genova și să conservă în biserica Sf. Bartolomeu degli Angeli. Acéstă icónă a fost lăsată prin testament amintiteĭ bisericĭ la anul 1384 de Leonardo Montaldo, care pentru serviciile făcute a primit-o ca don dela împăratul bizantin între aniĭ 1360 și 1363. Din desemnul

Fig. 6

(fig. 6) aci acludat după Garrucci ne cîștigăm o idee despre acest celebru portret. Dar acéstă ilustrațiune nu a putut'o obține Garrucci de cît numaĭ indirect Pictorul Chiosone a luat un desemn cît se póte de acurat după icóna renumită pentru împărătésa Rusieĭ, și după fotografia aceluĭ desemn avem ilustrațiunea de față [1]).

Alt cum ar fi judecata nóstră cînd am sta în adevĕr în fața portretuluĭ luĭ Christos acum aflător în Genua. Și să fi fost Chiosone cel maĭ renumit pictor al lumeĭ, tot nu ar fi putut reproduce un desemn esact în sensul strict al cuvîntuluĭ. Dar cu tóte acestea de și avem numaĭ o idee vagă despre dînsul, nu putem nega că 'ĭ lipsesc trăsurile caracteristice după care am putea recunóște aseměnătatea luĭ, comparîndu'l cu a celor-l'alte portrete carĭ s'aŭ conservat în arta romană, saŭ în catacombe, saŭ în fine în mosaicurĭ. Noĭ putem afirma că acesta este cel maĭ vechiŭ portret edessan. Despre tóte cele-l'alte suntem maĭ puțin în clar, fórte probabil că ele sunt posteriόre.

Din cele desvoltate pînă aci constatăm maĭ departe că de și se vorbește cu atîta pietate de icóna acésta și de nașterea eĭ, cu tóte acestea nimenĭ nu ne amintește cel puțin în cîte-va cuvinte cum eraŭ liniamentele fisionomieĭ Mîntuitoruluĭ, saŭ cum era coloritul luĭ în icóna din Edessa. Constantin Porfirogenitul de asemenea tace. Decĭ conchidem că pînă la mijlocul secoluluĭ al X-lea, descripțiunea icóneĭ din Edessa este necunoscută. Dacă continuăm maĭ de parte cu urmărirea tradițiuneĭ scrise a portretuluĭ din Edessa, ne înfundăm în suposițiunĭ, din care cu greŭ am recunóște care ar fi maĭ adevěrată. Și precum pentru multe lucrurĭ secolul al X-lea și al XI-lea este un întunerec nepenetrabil din evul mediŭ, ast-fel și pentru icóna din Edessa acele timpurĭ nu sunt maĭ favorabile. Afară de orașele citate, adică de Roma și Genua, carĭ emuléză între sine că ar posede portretul din Edessa, maĭ este și orășelul Nazaret, care încă după tradițiune se bucură că ar poseda o copie a originaluluĭ prim. Acestea le putem crede, dar nu documenta. Nimenĭ însă nu ne póte deroga presupunerea cum-că ele nu ar fi niște copiĭ după originale vechĭ dispărute. Și apoĭ drept să vorbim, dacă admitem că Isus Christos a produs icóna din Edessa prin o putere dumneḑeéscă supra-naturală, trebue să presupunem că produsul acela, față de lucrările de artă ale celor maĭ marĭ artiștĭ ca Apelle, Rafael, Corregio etc., a fost în

Fig. 7.

adevĕr dumneḑeesc, scutit de orĭ-ce critică artistică. Și noĭ privind cu ochiĭ liberĭ copiile esistente, fără ca să

[1]) Garr. tom III pag. 7.

apelăm la sticlele colorate ale idealităţiĭ fantastice, cu greŭ ne vine a crede că ele ar fi avut un original miraculos supra-natural.

Dacă S-tul Irineŭ spune că Pilat a lăsat să-ĭ facă portretul luĭ Isus sculptat şi depins pînă încă trăia, dacă tipul luĭ Christos s'a conservat din partea gnosticilor şi a Carpocraţilor pînă pe timpul luĭ Eusebiu, adecă dacă tipul adevĕrat istoric al luĭ Isus nu s'a perdut, pentru ce să nu admitem că un atare portret ajunsese în mînile locuitorilor din Edessa, unde în decursul timpuluĭ s'a făurit frumósa legendă cu variantele eĭ? Şi nicĭ nu póte fi altmintrea, de óre-ce noĭ ştim, că Eusebiu traduce din limba siriacă cele două epistole a luĭ Christos şi Abgar, fără ca să amintéscă de vre-un portret trimis de Isus luĭ Abgar. A trecut încă mult timp pînă ce părintele bisericesc Evagrius pentru prima oră aminteşte de portretul luĭ Isus din Edessa. Amintirea acésta s'a făcut aşa dar maĭ întîiŭ lafinirea secoluluĭ al şéselea, în acel secol, în care numĕrul icónelor miraculóse a început a se fabrica în mod revoltător.

Wilhelm Grimm în fruntea tractatuluĭ asupra naraţiuneĭ despre origina icónelor luĭ Christos, ne oferă o chromolitografie a portretuluĭ luĭ Isus din Edessa, făcută după o a doua copie (fig. 7).

Privind maĭ de aprópe acest cap, observăm maĭ întîĭ că desemnul nu este de loc creştin-archaic. Grimm susţine că ar fi din secolul al XV-lea deşi la acéstă afirmaţiune s'ar putea obiecta în favorul secoluluĭ al XVI-lea. Dar în orĭ-ce cas el este un produs al renaşthereĭ italiene, despre care nu maĭ încape nicĭ o discuţiune. Prin urmare portretul din Edessa 'l posedăm în o copie fórte slabă şi încă cine ştie a cîtea copie după un original de a împĕratuluĭ Tiberiu, saŭ de a luĭ Pilat, de a Gnosticelor, saŭ în fine fie chiar după portretul miraculos făcut de Isus prin putere dumnezeéscă supra-naturală. Orĭ prin cîte mînĭ a trecut acest portret cu tóte acestea el conservă liniamentele caracteristice recunoscute ca propriĭ fisionomieĭ luĭ Christos din cele maĭ vechĭ monumente şi din unele descrierĭ ale S-lor Părinţĭ, după cum ne vom convinge în capitolul despre frumuseţa saŭ uriciunea Mîntuitoruluĭ.

Maĭ puţină garanţie ne oferă portretul luĭ Isus din cartea luĭ Glüskselig [1]) care deşi este maĭ superior portretuluĭ reprodus de Grimm, în privinţa arangereĭ formaţiuneĭ şi a esecutăreĭ, cu tóte acestea e un produs noŭ compilat după maĭ multe portrete vechĭ, prin urmare nu posede o însemnătate istorică, de şi nicĭ el nu stă în contradicere cu monumentele şi scrierile maĭ vechĭ. Din contră la facerea acestuĭ portret a servit ca basă scrierea aprocrifă a luĭ Lentul şi o descriere a luĭ Nicefor Callist. De la începutul pînă la sfîrşitul lucrăreĭ luĭ Glückselig să observă tendinţa de a recunóşte în portretul luĭ Christos, aranjat şi combinat de dînsul, cea maĭ fidelă şi sigură copie după icóna miraculósă din Edessa. Şi ce nu s'a putut constata în decurs de o mie opt sute şesedecĭ de anĭ, el vrea se o afle acum, nu cu ajutorul dovedilor ci cu a tradiţiuneĭ şi a credinţeĭ necondiţionate. Glückselig afirmă însă la pagina IV şi V cum că portretul luĭ Isus ce să află în Nazaret din timpurile cele maĭ vechĭ i-a servit ca basă în formarea reproducţiuneĭ spirituale a portretuluĭ sĕŭ, de şi tot aci aminteşte, că portretul din Nazaret a trebuit să fie o copie după cel din Edessa, şi că de şi se cunóşte că este restaurat şi chiar înscripţiunea ce se află sub el este modernisată, cu tóte aceste locul unde se află adecă Nazaretul, sînţit de tradiţiunea locală este destul de însemnat pentru ca să ridice valórea icóneĭ de acolo. Aceste afirmaţiunĭ, după cum vedem, sunt cele maĭ slabe argumente că portretul luĭ Isus din Edessa după ce a dispărut, să conservă ceva maĭ şters în portretul aflător în Nazaret. Şi ca se dea o maĭ mare autenticitate portretuluĭ combinat sub îngrijirea luĭ, a cerut aprobarea papeĭ Piu al IX-lea. Cardinalul Antonelli secretar şi ministru president al statuluĭ papal prin nota din 14 Februarie 1861 'ĭ respunde prin ambasador „Nulla osta però che possa il religioso autore diffondere la sagra effigie ad eccitamento della pietà dei fideli che ne verrano in possesione." De aci se vede clar

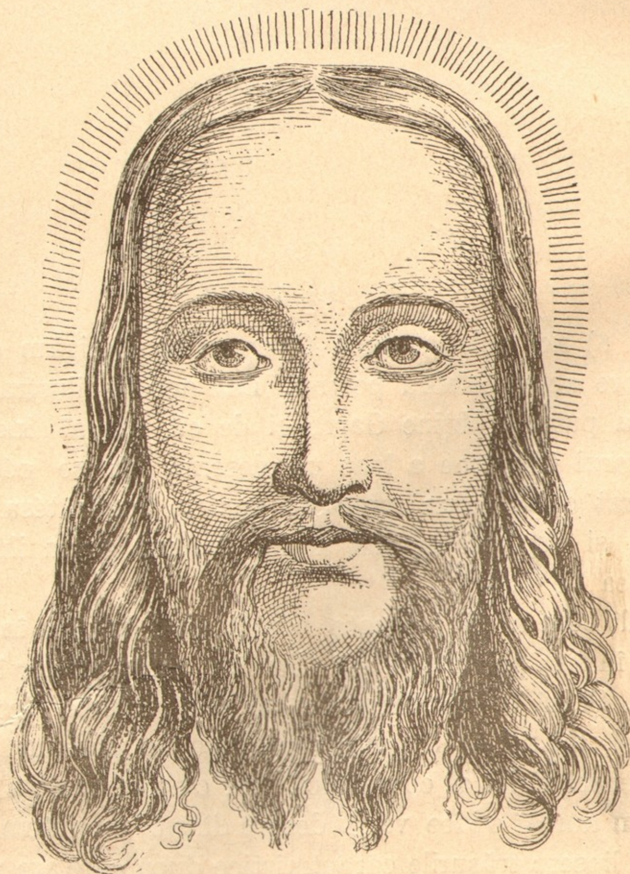

Fig. 8

că nimic nu să afirmă favorabil din partea înalteĭ autorităţĭ că portretul luĭ Isus presentat de Glückselig ar fi o reproducţiune fidelă a unuĭ portret dispărut din Edessa. După cum ne vom convinge el sémănă cu cele maĭ vechĭ monumente istorice conservate, apoĭ stă în armonie cu unele descrierĭ de a le sfinţilor părinţĭ referetore la fisionomia Mîntuitoruluĭ, decĭ meritînd atenţiune 'l reproducem sub fig. 8.

(Va urma)

Sever Mureşianu

[1]) Glückselig. Christos Archäologte. Prag 1863.

MINISTERUL LUCRĂRILOR PUBLICE

Resultatul concursuluĭ internațional pentru ante-proiectele noueĭ gărĭ de călătorĭ din Bucureștĭ și hotelul administrațieĭ căilor ferate

In urma deschidereĭ credituluĭ de 29.000.000 leĭ pentru construcțiunea uneĭ nouĭ gărĭ de călătorĭ în Bucureștĭ și unuĭ hotel al administrațiuneĭ căilor ferate, trebuind să se aviseze la alcătuirea proiectelor acestor clădirĭ, direcțiunea generală a căilor ferate a propus ca pentru acéstă lucrare să se deschidă un concurs internațional. Consiliul de administrațiune însă, în ședința sa din 25 Iunie 1892, avĕnd în vedere resultatele cu totul insuficiente ce aŭ dat pînă acum concursurile ținute în scopurĭ analóge și considerînd că proiectarea unor clădirĭ, ca cele în chestiune, exige o competință deosebită pe care un numĕr destul de restrîns de architecțĭ în deobște cunoscuțĭ o posedéză, a decis ca direcțiunea generală să alégă unul din aceștĭ architecțĭ carĭ, prin lucrărĭ deja executate, presintă maĭ multe garanțiĭ de capacitate și să îl însărcineze cu dresarea proiectelor în conlucrare cu ingineriĭ administațiuneĭ.

Ministerul lucrărilor publice, neîmpărtășind părerea consiliuluĭ, a aprobat propunerea direcțiuneĭ generale pentru deschiderea unuĭ concurs internațional.

Deschiderea concursuluĭ a fost anunțată prin inserțiunea încă din Octombre 1892 a următóreĭ publicațiunĭ în ziarele romîne și în cele maĭ importante din ziarele apărînd în diferite capitale ale Europeĭ:

PUBLICAȚIUNE

„Direcțiunea generală a căilor ferate romîne publică un concurs internațional pentru redacterea proiectelor uneĭ clădirĭ de călătorĭ și a unuĭ hotel de administrație ce sunt a se construi în Bucurescĭ.

„Proiectele se vor primi pînă la 1 Maiŭ (stil noŭ) 1893, la 4 ore dupe amiadĭ; ele vor fi adresate direcțiuneĭ generale a căilor ferate romîne, secția P, gara de Nord, Bucureștĭ.

„Proiectele vor coprinde un plan de situație pe scara de 0.001 pe metru, un plan pentru fie-care stagiŭ pe scara de 0.005 pe mertu, o evaluațio pentru fie-care fațadă și numĕrul de secțiunĭ necesar pe scara de 0.01 pe metru.

„Tóte desemnurile vor fi cotate cu îngrijire. Proiectele vor fi tratate ca schițe, se va exclude orĭ-ce lux inutil.

„Fațadele vor fi în cărămizĭ aparente și piatră de talie.

„Intrebuințarea pietreĭ de talie va fi redusă la soclu, muchile edificiuluĭ, incadramentele ușilor și ferestrelor și la colóne dacă sunt.

„Desemnurile nu vor fi semnate, ele vor purta o devisă.

„Numele autoruluĭ proiectelor va fi trimis direcțiuneĭ generale în acelaș timp cu proiectele într'un plic închis și sigilat care va purta devisa alésă.

„Proiectele primite vor fi judecate de un juriŭ compus dintr'o delegațiune a consiliuluĭ de administrație și de șefiĭ de serviciŭ aĭ căilor ferate romîne sub președința ministruluĭ lucrărilor publice.

„Plicurile conținînd numele autorilor proiectelor vor fi deschise dupe decisiunea juriuluĭ.

„Direcțiunea gcordă treĭ premiĭ pentru proiectele cele maĭ bune studiate; aceste premiĭ vor fi distribuite conform decisiuneĭ juriuluĭ. Premiul întîĭ va fi de 10.000 leĭ; al duoilea de 30 000 leĭ, și al treilea de 15.000 leĭ; afară de acésta premiul întîĭ va fi însărcinat cu redactarea proiectuluĭ definitiv de execuțiune și de detaliŭ, precum și a metreurilor pentru suma totală de 100.000 leĭ.

„In contractul ce se va încheia pentru redactarea proiectuluĭ definitiv, direcțiunea își reservă de acum dreptul absolut d'a prescrie orĭ-ce modificațiune va crede necesară în ansamblul și detaliile proiectelor premiate.

„Proiectele premiate vor rĕmîne proprietatea direcțiuneĭ generale.

„Concurențiĭ își vor putea procura planul terenuluĭ și programul prin o cerere adresată serviciuluĭ lucrărilor nouĭ, hotel Mano, Bucureștĭ, saŭ legațiunilor regale ale Romînieĭ la Berlin Bruxelles, Londra, Paris, Roma, St. Petersburg și Viena, precum și la consulatele regale ale Romînieĭ din Anvers, Berna. Budapesta. Florența. Francfort p. M., Genova, Hamburg, Lipsca, Neapole, Stuttgard, Turin, Veneția și Zürich".

La 1 Maiŭ st. n. 1893, data expirăreĭ termenuluĭ acordat pentru presintarea proiectelor, constatîndu-se primite la direcțiunea generală 38 proiecte, tóte în condițiunile cerute de aliniatele 8 și 9 ale publicațiuneĭ concursuluĭ, presidentul consiliuluĭ de administrațiune a făcut să se convóce juriul prevĕḑut de aliniatul 10 al aceste publicațiunĭ și la care s'aŭ alăturat, conform decisiuneĭ consiliuluĭ din 28 Aprilie a. c., al căruĭ text urméză, douĭ architecțĭ strĕinĭ de administrațiune și în privința cărora s'a dobîndit certitudinea că nu participéză la concurs.

Extras din procesul-verbal al ședințeĭ consiliuluĭ de administrație din 28 Aprilie 1893

D. director general amintește că Lunĭ, 1 Maiŭ viitor, expiră termenul de presintare a proiectelor pentru noua gară de călătorĭ din Bucureștĭ și pentru hotelul administrațiuneĭ căilor ferate și rógă pe consiliŭ să desemneze delegațiĭ sĕĭ în juriul care va avea să judece proiectele, confoɹm publicațiuneĭ pentru deschiderea concursuluĭ. Tot-d'o-dată d-nu director general arată că a propus d-luĭ ministru al lucrărilor publice, care a bine-voit să aprobe, adjoncțiunea la juriŭ a douĭ architecțĭ strĕinĭ de administrațiune și cere consiliuluĭ să alégă pe acești architecțĭ.

Consiliul delégă pentru a 'l represinta, pe principele Al. B. Știrbeiŭ, președinte și pe d-niĭ general Berendeiŭ și inginer-architect Gr. Cerkez, consilierĭ, și decide să se chieme a face parte din juriu d-niĭ architecțĭ Ion Mincu și Lecomte de Nouy.

Juriul, întrunit în ḑiua de 4 Maiŭ, sub preșeḑința principeluĭ Al. B. Știrbeiŭ, președintele consiliuluĭ de administrațiune a luat cu privire la modul de procedare în examinarea proiectelor resoluțiunile consemnate în precesul-verbal urmĕtor:

Proces-verbal

al ședințeĭ din 4 Maiŭ 1893, a juriuluĭ concursuluĭ pentru proiectele noueĭ gărĭ de călătorĭ din Bucureștĭ și hoteluluĭ administrațiuneĭ căilor ferate

„Președința principeluĭ Al. B. Știrbeiŭ.

„Presențĭ d-niĭ: general Berendeiŭ, G. Duca, E. Miclescu, C. D. Popescu, A. Saligni, A. Gafencu, A. Cottescu, Th. Dragu, M. Romniceanu, H. Marin, I. Winkler, I. Mincu, Lecomte de Nouy, C. Warthiadi.

„Pincipele Știrbeiŭ, președintele consiliuluĭ de administrațiune, comunică că la concursul de la 1 Maiŭ s'aŭ deschis 38 proiecte, carĭ aŭ sosit la timp, conform publicațiunilor făcute.

„După hotărîrea consiliuluĭ de administrație și încuviințarea d-luĭ ministru de lucrărĭ publice, proiectele se vor studia de un juriŭ care este chemat a stabili carĭ sunt acele maĭ bine întocmite, maĭ conform cu programul și carĭ trebuesc premiate. Juriul se va compune din: 3 membri aĭ acestuĭ

consiliŭ, principele Ştirbeiŭ; D-niĭ: general Berendeiŭ şi Grigore Cerkez; d-niĭ: director general G. Duca, sub-director general E. Miclescu ,d -niĭ şefĭ de serviciŭ. C. G. Popescu, A. Saligni, C. Mănescu, Th. Dragu, Al. Cottescu,H. Marin, A. Gafencu, F. Winkler, M. Rômniceanu, C. Warthiadi; d-niĭ: architecţĭ I. Mincu şi Lecomte de Nouy.

„Acéstă primă adunare a fost convocată pentru ca juriul să fie constituit şi să ia o înţelegere prealabilă asupra moduluĭ celuĭ maĭ lesnicios de a 'şĭ îndeplini misiunea.

„D. G. Duca, director general, rógă adunarea să se pronunţe asupra următórelor douĕ cestiunĭ:

„1) Juriul voeşte să procédă în şedinţe plenare la examinarea şi studiarea tutulor planurilor, saŭ crede maĭ nemerit a delega a o sub-comisiune care să facă un studiŭ preparatoriŭ şi să întocméscă un raport în care să arate meritele şi eventual cusururilor diferitelor proiecte, rĕmînînd ca în urmă juriul complet să le examineze la rîndul sĕŭ şi să hotărască în mod definitiv.

„2) Proiectele vor fi expuse un óre-care timp pentru a putea fi vĕḑute de public, rĕmîne însă a se hotărî dacă expunerea se va face înainte saŭ după premiarea celor treĭ carĭ se vor găsi maĭ bune.

„Juriul, în unanimitatea voturilor presinte, hotărasce:

„1) Delégă o sub-comisiune de cincĭ membri carĭ să studieze proiectele în amănuntele lor, şi să pună adunăreĭ plenare un raport comparativ. In acéstă sub-comisiune se numesc d-niĭ: G. Duca, I. Mincu, Lecomte de Nouy, M. Rômniceanu, A. Cotescu.

„2) Exposiţia proiectelor se va deschide publiculuĭ după ce juriul se va fi pronunţat şi va fi decernat premiurile.

Dupe nouă ḑile consacrate la îndeplinirea însărcinăreĭ încredinţată eĭ, sub-comisiunea terminînd lucrarea sa la 13 Maiŭ, juriul a fost convocat pentru a doua ḑi, 14, spre a 'ĭ se da cunoştinţă de resultatul acestor lucrărĭ.

In acéstă şedinţă a juriuluĭ şi în cea următóre de la 15 Maiŭ, ţinută sub preşedenţa Ministruluĭ lucrărilor publice, sub-comisiunea a arătat maĭ întîiŭ că procedînd la o primă examinare sumară a tutulor proiectelor presintate a eliminat pe cele 22 din ele carĭ, prin concepţiunea lor generală şi prin modul cum aŭ fost redactate, nu puteau fi clasate printre acele susceptibile de a fi premiate, ast-fel că aŭ remas pentru a fi supuse uneĭ examinărĭ amănunţite numaĭ 16 proiecte.

Inainte de a expune observaţiunile sale asupra acestor proiecte şi conclusiunile la carĭ aceste observaţiunĭ aŭ condus'o, sub-comisiunea a creḑut util să pună în vederea juriuluĭ ideile generale dupe carĭ s'a călăuzit în examinarea proiectelor.

Pentru clădirea de călătorĭ, sub-comisiunea a dat o deosebită importanţă modul cum a fost tratat serviciul primireĭ şi expediereĭ călătorilor; iar serviciilor anexe le-a atribuit o importanţă secundară.

Pentru clădirea de administraţiune, sub-comisiunea a avut în vedere concentrarea raţională a serviciilor, disposiţiunile simple ale planuluĭ şi întinderea restrînsă a suprafeţeĭ clădită; tot-d'o-dată ea a ţinut compt de modul cum s'a asigurat luminarea şi aeraţiunea localurilor.

In examinarea faţadelor sub-comisiunea a căutat maĭ ales simplicitatea concepţiuneĭ, însă acéstă parte a proiectelor nu a avut pentru dînsa de cît o însemnătate secundară în raport cu disposiţiunea planurilor.

Aceste dise, sub-comisiunea examinînd pe rînd, împreună cu juriul, proiectele presintate, atît cele 22 eliminate, cît şi cele 16 admise ca putînd fi premiate, a expus juriuluĭ observaţiunile sale asupra fie-căruia din ele şi a conchis propunînd să se acorde:

Premiul întîiŭ proectuluĭ purtînd devisa *Lumina*, cu unanimitatea de cincĭ voturĭ.

Premiul al doilea proiectul purtînd devisa *Munca şi Nădejde*, cu majoritatea de patru voturĭ, contra unul dat proiectuluĭ purtînd devisa *Ibis*, şi

Premiul al treilea proiectuluĭ purtînd devisa *Ibis*, cu majoritate de treĭ voturĭ contra unul dat proiectuluĭ purtînd devisa *Nădejde şi Munca* şi unul dat proiectuluĭ purtînd devisa *Trajanus optimus*.

Juriul, în întrunirea sa de la 15 Maiŭ, ţinînd sémă pentru cea maĭ mare parte de propunerea sub-comisiuneĭ sale, a acordat premiile precum se vede din procesul-verbal următor:

Proces-verbal

al şedinţeĭ din 15 Maiŭ 1893, al juriuluĭ concursuluĭ pentru proectele noueĭ gărĭ de călătorĭ din Bucureştĭ şi hoteluluĭ administrăţiuneĭ căilor ferate

Sub preşedinţa d-luĭ C. Olănescu, ministru de lucrărĭ publice.

Presenţĭ: principele A. Ştirbeĭ, d-niĭ: generai Berendeiŭ, G. Duca, E. Miclescu, Lecomte de Nouy, I. Mincu, Th. Dragu, C. G. Popescu, M. Rômniceanu, H. Marin, A. Gafencu, F. Winkler, C. Mănescu, A. Cottescu, A. Saligni. C. Warthiadi.

Absent: d-nu Gr. Cerkez.

D. ministru de lucrărĭ publice, deschiḑînd şedinţa, comunică că sub-comisiunea delegată de juriŭ a examinat cu atenţiune tóte proiectele presintate şi a eliminat maĭ întîiŭ 22 din ele, carĭ, prin concepţiunea lor generală şi prin modul cum aŭ fost redactate, nu putéŭ fi clasate printre acelea cărora s'ar putea da un premiŭ; studiînd, apoĭ, cu deamănuntul pe cele-alte 16 proecte, sub-comisiunenea a întocmit un raport critic în care arată avantagiile şi inconvenientele fie-căruia şi ajunge la conclusiunile următóre:

a) Pentru premiul I este de opinie. cu unanimitatea celor cincĭ voturĭ, a se decerne proiectuluĭ *Lumina*;

b) Pentru premiul II, patru voturĭ sunt pentru proiectul *Munca şi Nădejdea*, un vot este pentru proiectul *Ibis*.

c) Pentru premiul III comisiunea a dat treĭ voturĭ proiectuluĭ *Ibis*, un vot proiectuluĭ *Munca*, un vot proiectuluĭ *Trajanus optimus*.

Dupe invitaţiunea d-luĭ ministru, juriul procede la examinarea de proiecte; vederile sub-comisiuneĭ părînd a fi împărtăşite de majoritatea juriuluĭ, d-nu ministru comunică că va pune la vot propunerile sub-comisiuneĭ, declarînd în acelaş timp discuţiunea deschisă pentru orĭ-care membru ar avea a presinta observaţiunĭ saŭ a ţine opiniunĭ deosebite.

D. ministru adaogă că d-nu Saligny, fiind obligat a părăsi şedinţa înainte de sfîrşit, a lăsat în scris votul sĕŭ care se va lua în sémă şi se va anexa la procesul-verbal.

După un schimb de vederĭ între diferiţiĭ membri aĭ juriuluĭ, se procede la vot, al căruĭ resultat este următorul.

Premiul I se decerne, in unanimitate de 17 voturĭ, proiectuluĭ *Lumina*.

Premiul II, cu majoritate de 14 voturĭ contra 3, proiectuluĭ *Munca şi Nădejdea*.

Premiul III, cu majoritate de 12 voturĭ contra 5, proiectuluĭ *Trajanus optimus*.

Se procede, apoĭ, la deschiderea deviselor pentru aflarea numelor autorilor; aceştia sunt:

Proiectul I, *Lumina*, autorĭ: d-niĭ M. A. Marcel, architecte du gouvernement, 241 Boulevard St. Germain, à Paris; L.

Blank, architecte diplomé par le gouvernement français à Bucarest.

2. *Munca-Nădejde*, d-nu Farge, architecte de la C-nie Five Lille, 10 rue Daubigny, Paris.

3. *Trajanus optimus*, prof. cav. Giulio Magni, architetto colaboro nelle parte de concetto ed ilustra: cav. Uffle Gustavo Parsi, Roma, via Porta Pinciana No. 18.

In urma acesteĭ hotărîrĭ a juriuluĭ, și conform dispositiuneĭ adoptată în întrunirea de la 4. Maiŭ, tóte cele 38 proiecte, carĭ aŭ fost presintate la concurs în timp util, s'aŭ expus în palatul Ateneuluĭ, pentru ca publicul să pótă la rîndul sĕŭ, să ia cunoștință de dînsele.

In timpul expositiuneĭ respîndindu-se svonul că proiectul clasat cel d'întîiŭ de către juriŭ n'ar fi opera proprie a semnatarilor luĭ, ci o copie a unuĭ proiect pentru *prix de Rome* de la școla de bele-arte din Paris, ministrul lucrărilor publice a convocat, sub președința sa, consiliul de administrațiune spre a se pronunța asupra mĕsurilor de luat față cu acest svon de natură a da naștere la bănuelĭ în privința drepteĭ atribuțiunĭ a premiilor.

Consiliul de administrațiune, întrunindu-se la 28 Maiŭ, a luat decisiunea coprinsă în procesul-verbal următor:

Ședința consiliuluĭ din 28 Maiŭ 1893.

Președința d-luĭ Const. Olănescu, ministru al lucrărilor publice.

Consilierĭ presențĭ d-niĭ: General Ant. Berendeiŭ, Gr. Cerkez, Al. St. Catargi, Leon Paciurea.

Absent: Principele Al. B. Stirbeiŭ, președinte.

Asista la ședință d-nu director general Gh. I. Duca și d-nu sub-director general Em. S. Miclescu.

Se citesce procesul-verbal al ședințeĭ precedente din 26 Maiŭ 1893 și se adoptă fără nicĭ o observațiune.

D-nu ministru al lucrărilor publice arată că dupe ce juriul concursuluĭ pentru proiectele uoueĭ gărĭ de călătorĭ din Bucureștĭ și hoteluluĭ administrațiuneĭ căilor ferate a încheiat operațiunile sale prin resoluțiunea pe care direcțiunea generală a comunicat'o consiliuluĭ în ședința din 26 Maiŭ curent, o alegațiune ținînd a pune în îndoială echitatea acesteĭ resoluțiunĭ, în ce privesce atribuțiunea premiuluĭ întîiŭ, s'a produs.

Se pretinde că proiectul „Lumina", pe care juriul l'a clasat cel d'întîiŭ, nu ar fi în totul o operă originală proprie a d-lor Marcel și Blank, de către carĭ s'a presintat la concurs, ci o copie a proiectuluĭ cu care architectul Eustache a obținut, în anul 1891, de la școla de bele-arte din Paris, marele premiŭ de Roma.

Chiămînd asupra acesteĭ alegațiunĭ atențiunea consiliuluĭ în vederea căruia pune o reproducțiune a proiectuluĭ Eustache d-nu minisru rógă pe consiliŭ să dea avisul sĕŭ asupra mĕsureĭ în care se póte ține sémă de dînsa.

Consiliul, după o deliberațiune la carc iaŭ parte toțĭ d-niĭ membri, hotărăște, de acord cu d-nu Ministru, să se convóce din noŭ juriul concursuluĭ spre a examina cestiunea *dacă între proiectul Marcel și Blanc și proiectul Eustache există verĭ o asemănare ast-fel în cît cel d'întîiŭ să póta fi considerat ca o copie a celuĭ de al douilea și a se pronunța asupra mĕsurilor ce s'ar cuveni să se ia în casul cînd ar rĕspunde afirmativ la cestiunea pusă.*

Ședința se ridică.

Conform acesteĭ hotărîrĭ, juriul, convocat din noŭ, întrunindu-se în dĭua de 30 Maiŭ, s'a pronunțat asupra cestiuneĭ pusă precum resultă din procesul-verbal următor.

Juriul concursuluĭ pentru proiectul noueĭ gărĭ de călătorie din Bucureștĭ și clădireĭ biurourilor direcțiuneĭ generale a căilor ferate

Ședința din 30 Maiŭ 1893.

Proces-verbal

„In urma decisiuneĭ consiliuluĭ de administrațiune al căilor ferate din 28 Maiŭ 1893, sub președința d-luĭ ministru al luĭ crărilor publice.

„Juriul concursuluĭ pentru proiectul noueĭ gărĭ de călătorĭ din Bucureștĭ și clădireĭ biurourilor direcțiuneĭ generale a căilor ferate;

„Convocat din noŭ în scopul d'a examina întru cît este întemeiată alegațiunea că proiectul „Lumina", căruia s'a atribuit premiul întîiŭ, n'ar fi opera personală a d-lor Marcel și Blanc, de către carĭ s'a presinta la concurs, ci copia unuĭ proiect al architectuluĭ Eustache din Paris; și în casul cînd s'ar dovedi că proiectele puse în presinta sunt indentice, d'a se pronunța dacă identitatea este de natură să modifice decisiunea sa în privința atribuțiuneĭ premiilor, s'a întrunit astădĭ, Martĭ, 30 Maiŭ 1893, la 10 ore diminéța, în palatul Atheneuluĭ, sub președența d-luĭ C. Olănescu, ministru al lucrărilor publice, față fiind d-niĭ general Anton Berendeiŭ, Gr. Cerkez, I. Mincu, architect, Lecomte du Nouy, architect, G. I. Duca, Emil S. Miclescu. C. G. Popescu, A. Saligny, M. Rômniceanu, Al. Cottescu, Th. Dragu, Al. Gafencu, Fr. Winkler și H. Marin.

„D. ministru al lucrărilor publice, amintind scopul întruniréĭ și insistînd asupra gravitățeĭ învinuireĭ aduse autorilor proiectuluĭ onorat cu premiul întîiŭ, rógă pe membriĭ juriuluĭ să procedeze la o comparațiune amănunțită a proiectuluĭ d-lor Marcel și Blanc cu proiectul Eustache, după care maĭ multe reproducțiunĭ sunt la dispositiunea lor și să'șĭ dea părerea asupra însemnătățeĭ asemănăreĭ dintre cel d'întîiŭ și cel de al duoilea și asupra înfluențeĭ ce acéstă asemănare póte să aibe față cu decisiunea atribuind premiul întîiŭ d-lor Marcel și Blanc

„Membriĭ juriuluĭ, luînd cunoștință de proiectul Eustache, după reproducțiunile ce 'ĭ s'aŭ presintat, și declarînd că convicțiunea lor este făcută, d-nu ministru al lucrărilor publice îĭ învită a expune părerile lor și a 'șĭ formula propunerile

„După desbaterile urmate, la carĭ iaŭ parte d-niĭ Gr. Cerkez, C. Olănescu, ministru al lucrărilor publice, Cottescu, Saligny, Mincu, Duca, Miclescu, și general Berendeiŭ, d-nu ministru, resumînd aceste desbaterĭ, arată că părerile exprimate sunt în numĕr de treĭ:

„a D-luĭ Gr. Cerkez care găsește că proiectul „Lumina" este, în ce privește fațada principală, o copie servilă a proiectuluĭ Eustache; iar în ce privește planul, se péte considera, pînă la un óre-carc punct, ca o apropriațiune a diferitelor proiecte de concurs pentru „Prix de Rome„ (anul 1891) la exigențele programuluĭ care a servit de basă la concursul deschis de direcțiunea generală a căilor ferate. Ca consecință a păreređ sale, d-nu Cerkez propune ca proiectnl d-lor Marcel și Blanc să se scótă din concurs, considerîndu-se decisiunea juriuluĭ ca neavenită în privința luĭ.

„Fiind, însă, că acest proiect coprinde unele părțĭ bune, carĭ pot fi utilisate de direcțiunea generală pentru redactarea proiectuluĭ definitiv, d-sa crede că s'ar putea cere d-lor Marcel și Blanc să cedeze direcțiuneĭ generale lucrarea lor contra unuĭ preț de fixat prin bună înțelegere.

„D. architect Mincu este de aceeașĭ părere ca d-nu Cerkez în ce privește identitatea proiectuluĭ Marcel și Blanc cu proiectul Eustache și formuléză aceeașĭ propunere în ce privește scóterea acestuĭ proiect din concurs. D-sa, însă, nu crede că este loc a se cumpĕra lucrarea. Atît d-nu Cerchez, cît și d-nu

Mincu țin a se constata că prin acésta nu revin asupra votuluĭ lor cu privirea la clasificarea proiectelor presintate, proiectul d-lor Marcel și Blanc fiind netăgăduit superior celor-alte și meritînd a fi clasat cel d'intîiŭ dacă el ar putea fi menținut în concurs.

„Ceĭ-alțĭ membri aĭ juriuluĭ, de acord cu d-nu ministru al lucrărilor publice.

„Considerînd că nu póte fi vorba de identitate între proiectul „Lumina" și proiectul unuĭ studiŭ special, adică traducerea în proiect a programuluĭ întocmit de administrațiunea căilor ferate romîne după trebuințele sale propriĭ, program basat pe principiul uneĭ gărĭ cu două etage, al căruĭ front servă pentru plecare, iar părțile laterale servesc pentru sosire, pe cînd cel de al duoilea represintă un proiect de concurs basat pe un program abstract și pe un principiŭ cu totul diferit, căcĭ concursul a prevĕḑut o gară cu un singur etagiŭ, în care frontul e numaĭ un motiv decorativ, iar serviciul propriŭ zis se face pentru plecare într'o aripă și pentru sosire în cea-altă aripă.

„Considerînd că nu póte exista nicĭ un fel de asemănare între fațadele laterale ale proiectuluĭ „Lumina" și cele ale proiectuluĭ Eustache, ceea ce se constată cu cea maĭ mare evidență din simpla inspecțiune a planurilor ;

„Considerînd că singurul punct de asemănare între ambele proiecte se întîlnește numaĭ în partea centrală a fațadeĭ frontale a clădireĭ de călătorĭ și chiar dispare în mare parte la un examen minuțios; căcĭ pe cînd fațada proiectuluĭ Eustache, în care dobîndirea aspectuluĭ monumental a fost căutată înainte de tóte, este o operă pur decorativă, fațada proiectuluĭ „Lumina", care coprinde intrarea principală a găreĭ, este studiată în scopul d'a acusa bine destinațiunea bastimentuluĭ ;

„Considerînd că acéstă asemănare între ambele fațade frontale nu póte avea de cît o înrîurire neînsemnată asupra întregeĭ opere a proiectuluĭ „Lumina";

„Considerînd că proiectul „Lumina, din punctul de vedere al dispozițiunilor din plan, a realisat soluțiunea cea maĭ nemerită a problemuluĭ impus de programul concursuluĭ ;

„Considerînd, în fine, că proiectul „Lumina", atît din punctul de vedere al studiuluĭ găreĭ, cît și din acela al clădireĭ de administrațiune, arată o superioritate incontestabilă asupra tutulor celor-alte proiecte presintate la concurs.

Sunt de părere că nu e loc de a se reveni asupra decisiuneĭ deja luată atribuind premiul I. proiectuluĭ „Lumina", și propun menținerea aceseĭ decisiunĭ în tótă puterea eĭ.

„Aceste treĭ propunerĭ, puse la vot, aŭ obținut.

„Propunerea d-luĭ Cerkez un vot;

„Propunerea d-luĭ architect Mincu duoĕ voturĭ ;

„Propunerea majoritățeĭ 13 voturĭ din 15 votanțĭ.

„C. Olănescu, General A. Berendeiŭ, Gr. Cerkez, G. I. Duca, Henri Marin, A. Lecomte de Nouy, architect. Th Dragu, A. Gafencu, I. Mincu, Al. Cottescu. E. Miclescu, M. Romniceanu, A. Saligny, C. G. Popescu, Winkler".

Noul avis al juriuluĭ comunicîndu-se consiliuluĭ de administrațiune, acésta, cercetînd din noŭ cestiunea în ședința sa de la 1 Iunie, a încheiat procesul-verbal care urméză:

Ședința consiliuluĭ din 1 Iunie 1893

„Președința d-luĭ general Ant. Berendeiŭ, consilier, desemnat de d-nu ministru al lucrărilor publice pentru a îndeplini funcțiunile de președinte în absința titularuluĭ.

„Consilierĭ presințĭ d-niĭ : Gr. Cerchez, A. St. Leon Paciurea.

„Absent principile Al. B. Știrbey, președinte,.

„Asistă la ședință d-nu director general G. I. Duca.

„Se citește procesul-verbal al ședințeĭ precedente din 28 Maiŭ 1893 și se adoptă fără nicĭ o observațiune.

„La ordinea ḑileĭ fiind continuarea examenuluĭ cestiuneĭ ridicată prin alegațiunea că proiectul „Lumina", căruia s'a atribuit premiul întîiu la concursul pentru proiectul nouoĭ gărĭ de călătorĭ din Bucureștĭ și hoteluluĭ de administrațiunea căilor ferate n'ar fi opera personală a d-lor Marcel și Blanc, de către carĭ s'a presintat la concurs, ci copia unuĭ proiect al architectuluĭ Eustache din Paris, d-nu general Berendeiŭ arată că, conform decisiuneĭ luată de consiliŭ în ședința sa din 28 Maiŭ din urmă, ținută sub președința d-luĭ ministru al lucrărilor publice juriul concursuluĭ, convocat pentru a se pronunța dacă între proiectul Marcel și Blanc și proiectul Eustache este în adevĕr o asemĕnare. ast-fel în cît cel d'intîiŭ să pótă fi considerat ca o copie a celuĭ d'al doilea și, în asemene cas, a face propunerile sale în privința mĕsurilor de luat, s'a întrunit în ḑiua de 30 Maiŭ, și, cu 13 voturĭ, numĕrul membrilor presințĭ fiind de 15, a declarat că asemănarea între cele duoĕ proiecte, carĭ nu pórtă de cît asupra părțeĭ centrale a fațadeĭ frontală a găreĭ, nu póte avea de cît o înrîurire neînsemnată asupra întregeĭ opere a d-lor Marcel și Blanc, și a manținut în tótă puterea eĭ decisiunea sa, atribuind premiul întîiŭ proiectuluĭ „Lumina"

„După ce se dă citire procesuluĭ-verbal al ședințeĭ juriuluĭ, proces-verbal a căruĭ coprindere este cea următóre : [1])

. . . .

„D. consilier Gr. Cerkez expune motivele pentru carĭ d-sa a găsit ca proiectul „Lumina" nu póte fi considerat ca o lucrare originală. D-sa este de părere că asemănarea unor părțĭ ale proiectuluĭ d-lor Marcel și Blanc cu proiectul întocmit de d-nu architect Eustache în anul 1891, cu ocasiunea concursuluĭ la Paris pentru *Prix de Rome*, este de natură a face ca proiectul „Lumina" să fie depărtat de la concurs ; și de óre-ce administrațiunea căilor ferate. prin facerea concursuluĭ, n'a avut de scop de cît alegerea architectuluĭ celuĭ maĭ competent pentru a fi însărcinat cu alcătuirea proiectelor definitive și de execuție, nu crede că, în condițiile arătate, d-niĭ Marcel și Blanc pot inspira încrederea nediscutabilă că ar putea fi capabilĭ de a întocmi ca proiect definitiv, o lucrare cel puțin de valórea celeĭ care au presintat'o pe ne drept ca lucrare originală și proprie lor.

Prin urmare, d-sa își manține părerea exprimată deja înaintea juriuluĭ convocat în ḑiua de 30 Maiŭ din urmă.

D. general Berendeiŭ desvoltă considerațiunile pentru carĭ majoritatea de 13 din 15 membri aĭ juriuluĭ, majoritatea din care a făcut parte, n'a credut că póte privi proiectul „Lumina" ca o copie a proiectuluĭ Eustache și a menținut decisiunea sa cu privirea la dênsul.

D-niĭ consilierĭ A. St. Catargi și L. Paciurea, după ce examinéză din noŭ reproducerea proiectuluĭ Eustache, declară că 'șĭ însușesc în total considerațiunile pe carĭ majoritatea juriuluĭ a întemiat apreciațiunea sa, consemnată în procesul verbal din 30 Maiŭ din urmă, și adoptă în totul acéstă apreciațiune și decisiunea care a fost urmarea eĭ.

„Cu treĭ voturĭ contra unul consiliul aprobă conclusiunile procesuluĭ-verbal al ședințeĭ juriuluĭ din 30 Maiŭ 1893.

Ședința se ridică.

Acéstă deliberațiune a consiliuluĭ de administrațiune, supunîndu-se ministeruluĭ lucrărilor publice, ministrul, avênd în vedere modul de cercetare a proiectelor de către sub comisiunea juriuluĭ; avênd în vedere verdictul dat de jŭriŭ în întrunirea sa de la 15 Maiŭ reînouit, cu majoritatea de 13 voturĭ din 15, în întrunirea de la 30 Maiŭ, și confirmat prin decisiunea majorităţeĭ consiliuluĭ de administrațiune din 1 Iunie 1893 ; considerînd că, în urma proprieĭ sale examinărĭ, s'a convins că nu póte fi vorba, în ce privesce proiectul „Lumi-

[1]) Deja trecut

na", de nicĭ un plagiat, a aprobat verdictul majorităţeĭ juriuluĭ şi, conform publicaţiuneĭ concursuluĭ, acordă:

Premiul întîiŭ proiectuluĭ purtînd devisa „Lumina" al d-lor Marcel şi Blanc;

Premiul al duoilea proiectuluĭ purtînd devisa „Munca şi Nădejde" al d-luĭ L. Farge şi

Premiul al treilea proiectuluĭ purtînd devisa „Trajanus Optimus" al d-luĭ profesor Cav. Giulio Magni.

Ministru, **C. Olănescu.**

INTREBUINȚAREA PIESELOR METALICE

(Grinzĭ, Suporţĭ, Colóne, Console, etc.)

IN

CONSTRUCȚIUNILE ARCHITECTONICE

I

Introducere în materie

In timpul din urmă, începînd şi la noĭ să se întroducă din ce în ce maĭ multe în construcţiunile nóstre architectonice, piesele metalice ca: grinḑĭ (şinele de fer), colóne, suporţĭ, console şi altele, ar fi de dorit pentru orĭ-ce constructor a cunósce şi a aprecia preferarea acestor piese.

In acest scop vom căuta a trata aci chestiunea pe cît posibil de concis, dînd formule practice şi uşor de întrebuinţat, evitînd demonstrărĭ şi deducţiunĭ inutile constructoruluĭ practic, care caută numaĭ resultatul final, şi acésta pe calea cea maĭ scurtă şi fără multă perdere de timp.

Causele ce aŭ condus la întrebuinţarea pieselor metalice în construcţiunile architectonice sunt:

1. A evita pe cît posibil întrebuinţarea lemnuluĭ, înlocuindu'l cu piese metalice, spre a înlătura pericolul propagăriĭ incendiuluĭ.

2. A da clădiriĭ o maĭ mare soliditate în anumite casurĭ

3. A cîştiga spaţiu şi a economisi material de zidărie.

4. A înlocui arcurile şi bolţile de zidărie fórte costisitóre şi de multe orĭ grele de executat.

5. A da construcţiuneĭ o formă maĭ elegantă, adică un aspect maĭ uşor şi plăcut.

6. A înlocui stîlpiĭ masivĭ de zidărie pentru arcurĭ şi bolţĭ, prin colóne metalice, care nu reclamă atîta spaţiŭ, acésta maĭ cu sémă pentru centrurile fórte populare unde fie-care decimetru pătrat valoréză însutit.

7. De multe orĭ pentru a putea obţine o deschidere relativ maĭ mare de cît am fi putut realisa cu ajutorul lemnuluĭ saŭ zidărie, se preferă piesele metalice.

8. Şi, în fine, ca chestiune de resistenţă, se întrebuinţéză maĭ bine grinda de fer, în loc de arcurĭ saŭ bolţĭ de zidărie; căcĭ grinda exercită asupra suportuluĭ de susţinere numaĭ o presiune verticală, pe cînd arcul şi bolta aŭ tendinţa a desfăşura tot-d'auna şi o presiune laterală asupra zidurilor învecinate.

Decĭ de cîte orĭ se va presenta o problemă de natura celor enumerate maĭ sus, vom prefera piesele metalice în locul lemnuluĭ saŭ al zidăriilor.

La început piesele metalice şi în special grinḑile şi colónele se fabricaŭ de fontă, astă-zĭ însă grinzile se fabrică exclusivamente din fer laminat şi în general li se dă forma profilată în I (dublu Té saŭ scurtu forma de Té).

Calculul acestor grinzĭ constă esenţialmente în determinarea momentuluĭ de resistenţă (R) necesar, după care dată apoĭ se alege direct din anumite tabele, forma şi dimensiunea grinziĭ (şineĭ); maĭ la vale vom da o serie de tabele, atît pentru grinzĭ, colóne, cît şi pentru console etc., afară de aceste date alăturate ca apendice, aceste tabele se găsesc în tóte catalógele diverselor fabricĭ de fer laminat saŭ fonderiĭ; dar pentru înlesnirea cetitoruluĭ vom intercala aci un specimen de asemenea tabele, arătînd o dată modul întrebuinţăriĭ, prin exemple culese din practică.

Ca formulă fundamentală vom considera

Decĭ
$$M^{*)}\ max. = k\ R$$
$$R = \frac{M\ max.}{k}$$

în care:

k = Coificientul de siguranţă (pentru fer forgat saŭ laminat) k = 750 kilograme pentru metru pătrat.

M max. = Momentul de apăsare (presiune de atac. produs prin acţiunea, sarcinĭ cu care am încărcat grinda şi acéstă în raport cu secţiunea cea maĭ ameninţată (secţiunea periculósă), în general exprimată în kilograme pe centimetru pătrat, şi în fine

R = Momentul de resistenţă necesar al prafiluluĭ grinzi, asemenea raportat la kilograme pe centimetru pătrat.

Saŭ cu alte cuvinte:

M max. = Puterea desvoltată prin greutatea suportată de grinda în cestiune.

R = Resistenţa necesară, care se opune aceşteĭ puterĭ.

Saŭ şi maĭ scurt:

M max = Acţiunea produsă prin greutatea sarcineĭ.

R = Reacţiunea necesară care să se opună aceşteĭ apăsărĭ.

k = O cătime anumită pînă la care putem încărca materialul fără a ceda, adică a se rupe saŭ deforma.

Din cele zise reese că în tóte casurile, maĭ întîiŭ de tóte urméză neapărat să determinăm sarcina, adică cătimea greutăţiĭ ce apasă asupra grindeĭ, colóneĭ saŭ consoleĭ întrebuinţate, prin ajutorul căruia să calculăm momentul maximal al presiuneĭ şi în acelaş timp a afla momentul de resistenţă, cea ce se obţine divişînd momentul maximal prin valórea coeficientuluĭ de siguranţă k, adică 750.

Căcĭ dacă observam formula

$$M\ max. = k\ R$$
şi
$$R = \frac{M\ max.}{k}$$

Cea ce însemnéză exprimat în cuvinte:

Greutatea suportată de grindă = Coeficientul de siguranţă × Momentul de resistenţă

saŭ

*) M max. însemnéză momentul maximal al încărcăriĭ la care am supus o piesă óre-care.

Acțiunea = Coificientul de siguranță × Reacțiune

și

$$\text{Momentul de resistență} = \frac{\text{Greutatea suportată de grindă}}{\text{Coificientul de siguranță}}$$

saŭ

$$\text{Reacțiune} = \frac{\text{Acțiune}}{750 \text{ (Coificientul de siguranță)}}$$

Așa dar avînd tabelele la disposițiune, procedăm după cum urméză:

Determinînd suma greutăților ce apasă asupra grinziĭ, împărțim acéstă cîtime prin coificientul de siguranță (750) și obținem reacțiunea necesară, care să se opună presiuneĭ de maĭ sus; cu valórea ast-fel obținută căutăm în tabela respectivă dimensiunile corespunzătóre grinziĭ pe care urméză a o întrebuința spre a susține greutatea construcțiuneĭ.

Nu ne maĭ rĕmîne de cît a maĭ face o mică observațiune.

Valórea numerică a reacțiuneĭ determinată așa cum s'a arĕtat maĭ sus, a fórte rare orĭ o vom găsi în tabele, exact acelașĭ numĕr în colóna corespondentă, așa că vom fi nevoițĭ pentru a evita interpolațiunĭ a aplica simplu valórea imediat maĭ mare, decît cea obținută prin calculul nostru. A alege valórea imediat maĭ mică nu se recomandă din nicĭ un punct de vedere; totușĭ însă condușĭ de spiritul de economie putem întrebuința valórea imediat maĭ mică cu condițiune ca să nu aibe un minus maĭ mare de 3% din valórea determinată de noĭ.

II

Greutatea specifică și absolută a celor maĭ principale materiale întrebuințate în construcțiunile architectonice împreună cu presiunile exercitate de aceste greutățĭ raportate la metru pătrat

Greutățile saŭ sarcinile ce aŭ a suporta în general piesele metalice întrebuințate în construcțiunile architectonice sunt cam următórele:

1. Zidăriĭ în general.
2. Acoperemintele boltite (gîrlice) platformele de zidărie, pardoselele de lemn, podestele (podéla) de tablă de fer undulată și betonată, precum și alte construcțiunĭ de acéstă natură.
3. Greutatea utilă saŭ mobilă (ómenĭ și materiale în deposit).
4. Și în fine presiunea temporală exercitată prin vînt și zăpadă.

a) Greutatea specifică a cîtor-va materiale de construcțiune raportate la metru cub și exprimate în kilograme.

Pămînt inclusiv Argil, metru cub cîntăresce 1600 klg.
Zidărie esecutată în cărămidă plină . . . 1600 »
» » » » porósă . . . 1300 »
» » » » » și găurită 1100 »
» » » piatra ordinară . . . 2400 »
» » » granit saŭ marmură . 2700 »
Construcțiunĭ diverse esecutate în lemn de brad metru cub . . . . 650 »
Construcțiunĭ diverse esecutate în lemn de stejar metru cub . . . . 800 »
Construcțiunĭ diverse esecutate în fer . . . 7500 »
Construcțiunĭ diverse esecutate în beton . 2000 klg.
» » » » basalt . 3000 »
Metru cub grîne de orĭ-ce calitate, media . . 700 »
» » zăpadă . . . . 150 »

b) Greutatea absolută și presiunea esercitată de unele speciĭ de construcțiunĭ raportat la metru pătrat și esprimat în kilograme.

Bolțĭ de acoperire (gîrlice) esecutate în cărămidă porósă . . . . 350 klg.
Bolțĭ de acoperire inclusiv greutatea utilă în clădirĭ locuite . . . . 600 »
Bolțĭ de acoperire esecutate în cărămidă plină 500 »
» » » inclusiv greutatea utilă în clădirĭ locuite . . . . 750 »
Bolțĭ de acoperire esecutate în cărămidă perósă și găurită . . . . 200 »
Bolțĭ de acoperire inclusiv greutatea utilă în clădirĭ locuite . . . . 400 »
Bolțĭ de acoperire pentru scărĭ și podeste (pardoselĭ) . . . . 1000 »
Bolțĭ de acoperire pentru fabricĭ și magasiĭ de întreposite . . . . 1000 »
Bolțĭ de acoperire pentru curțĭ și gangurĭ . 1250 »
Tablă de fer undulată (canelată) și betonată greutate absolută pe m. p. . . . . 350 »
Tablă de fer undulată inclusiv greutatea utilă pentru clădirĭ locuite . . . . 600 »
Tablă de fer undulată, scărĭ și podeste (pardoselĭ, dușumele) . . . . 850 »
Pardoselĭ esecutate în lemn, grinzĭ, dușumele, parchet greutate absolută . . . . . 250 »
Pardoselĭ esecutate inclusiv greutatea utilă pentru clădirĭ locuite . . . . 500 »
Pardoselĭ esecutate pentru fabricĭ, magasiĭ de întreposite, sălĭ de întrunire și dans . . . . 750 »
Pardoselĭ esecutate pentru magasiĭ de bucate (cereale) grânare . . . . 850-1000 »
Grinzile de acoperămînt inclusiv accesoriĭ (imediat sub învelitóre) . . . . 375 »
Suprafața învelitorilor, măsurate în projecțiunea horizontală inclusiv presiunea esercitată de vînt și zăpadă, avîndu-se în vedere înclinarea pentru acoperămintele metalice și de sticlă 125-150 »
Suprafața învelitorilor, plăcĭ de platcă (piatră ardósă) . . . . 200-240 »
Suprafața învelitorilor, plăcĭ de carton gudronat . . . . 120-130 »
Suprafața învelitorilor, plăcĭ de cărămidă saŭ olane . . . . 250-300 »
Suprafața învelitorilor, plăcĭ de lemn cimentat 350 »
» » de șindrilă de brad, șeapte bucățĭ suprapuse . . . . 100-110 »
Suprafața învelitorilor pentru mansarde, cu o înclinare fórte repede . . . . 400 »

III

Coificientul de siguranţă pentru diversele materiale întrebuinţate în construcţiunile architectonice raportate la centimetru pătrat şi esprimat în kilograme

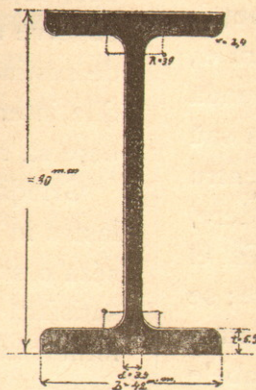
Ferul la tracţiune	pe cm. p.	750 klg.
» » compresiune	» » »	750 »
» » forfecare (siselare)	» » »	600 »
Fontă » tracţiune	» » »	250 »
» » compresiune	» » »	500 »
» » forfecare (siselare)	» » »	200 »
Tablă de fer undulată (lanelată) şi bombată, la tracţiune	» » »	500 »
Tablă de fer undulată (lanelată) şi bombată, la compresiune	» » »	500 »
Sîrmă de fer la tracţiune	» » »	1200 »
Lemn de stejar şi tufan la tracţiune	» » »	100 »
» » » » » » compres.	» » »	80 »
» » brad şi molift la tracţiune	» » »	100 »
» » » » » » compres.	» » »	60 »
Granit la compresiune	pe cm. p.	45 »
Piatră ordinară variind după calit.	» » »	15-30 »
» calcară după cum se găsesce la noĭ	» » »	20-25 »
Piatră calcară de Rüdersdorf	» » »	30 »
Zidărie esecutată în piatra calcară şi mortar	» » »	5 »
Zidărie esecutată în cărămidă ordinară	» » »	7 »
Zidărie esecutată în cărămidă refractară cu mortar de ciment	» » »	11 »
Zidărie esecutată din cea maĭ bună calitate de granit cu mortarul cel maĭ curat de ciment	» » »	12-14 »
Zidărie esecutată în piatră saŭ cărămidă posóră	» » »	3-6 »
Zidărie esecutată în beton	» » »	8 »
Solul ordinar de fondaţie	» » »	2,5 »

IV

Tabela pentru grindile metalice

Nomenclatură

h = Inălţimea totală a grindi.
b = Lungimea la capete.
d = Grosimea părţi centrale.
t = Grosimea laturilor.
R = Rasa de curbură la mijloc.
r = Rasă de curbură la capete.
L = Lungimea totală a grindi.
F = Suprafaţa secţiuneĭ.
G = Greutatea pe metru curent.
R = Momentul de resistenţă.
L = 10m.00 Lungimea normală.
L = 14m.00 Cea maĭ mare lungime ce esecută fabricele.
h., b., d., t., R., r. Esprimate în milimetre.
L. Esprimate în metre.
F. » » centimetre patrate.
G. » » kilograme pe metru corent..

Dimensiunile

t = 1.5 d.
R = d.
r = 0.6 d.

Pentru h = 250mm { b = 0,4 h + 10 m.m. ; d = 0,03 h + 1,5 m.m.

Pentru h > 250mm { b = 0,3 h + 35 m.m. ; d = 0,036 h.

In general

h = 20 d pînă la 22 d.
b = 10 d » » 12 d.
R = d Tot-d'a-una.
$r = \frac{R}{2}$ pînă la $\frac{R}{1,5}$

Ca exemplu am luat din tabelă profilul No. 8 represantat în fig. 1 în mărime naturală.

No. corent al profiluluĭ	DIMENSIUNI: Inălţime h.	Lăţime b.	GROSIMEA: Partea centrală d.	Partea laterală t.	Suprafacerea F.	Greutatea G.	Momentul de resistenţă R.	Observaţiunĭ
8	80	42	3,9	5,9	7,66	6,0	19,9 — »	Acelaşĭ preţ pe unitate de greutate (kilogram)
9	90	46	4,2	6,3	9,14	7,1	26,5 — »	
10	100	50	4,5	6,8	10,75	8,4	36,3 — »	
11	110	54	4,8	7,2	12,49	9,7	44,1 — »	
12	120	58	5,1	7,7	14,36	11,2	55,6 — »	
13	130	62	5,4	8,1	16,35	12,8	68,2 — »	
14	140	66	5,7	8,6	18,47	14,4	83,4 — »	
15	150	70	6,0	9,0	20,72	16,2	99,7 — »	
16	160	74	6,3	9,5	23,03	18,0	119,0 — »	
17	170	78	6,6	9,9	25,60	20,0	139,8 — »	
18	180	82	6,9	10,4	28,23	22,0	163,6 — »	
19	190	86	7,2	10,8	30,99	24,1	188,8 — »	
20	200	90	7,5	11,3	33,87	26,4	218,0 — »	
21	210	94	7,8	11,7	36,89	28,8	248,5 — »	
22	220	98	8,1	12,2	40,03	31,2	283,2 — »	
23	230	102	8,4	12,6	43,30	33,8	319,3 — »	
24	240	106	8,7	13,1	46,69	36,4	360,2 — »	
26	260	113	9,4	14,1	54,14	42,2	449,7 — »	
28	280	119	10,1	15,2	61,84	48,2	551,7 — »	idem
30	300	125	10,8	16,2	70,04	54,6	665,1 — »	
32	320	131	11,5	17,3	78,75	61,4	789,0 — »	idem
34	340	137	12,2	18,3	87,98	68,6	939,6 — »	
36	360	143	13,0	19,5	98,43	76,8	1109 — »	idem
38	380	149	13,7	20,5	108,70	84,8	1286 — »	
40	400	155	14,4	21,6	119,48	93,2	1487 — »	
42½	425	163	15,3	23,0	134,11	104,5	1779 — »	idem
45	450	170	16,2	24,3	149,09	116,2	2081 — »	
47½	475	178	17,1	25,6	165,37	129,0	2421 — »	
50	500	185	18,0	27,0	182,00	141,9	2798 — »	
	Milimetre				Centimetre pătrate	Kilogr. pe metru corent	Centimetre	

V

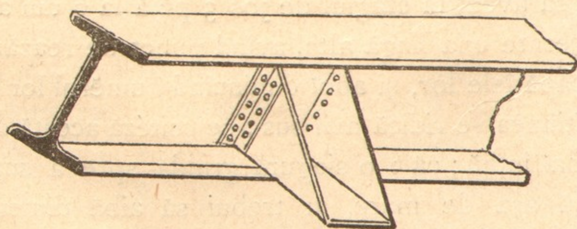
Oare-care observaţiunĭ preliminare în principiul întrebuinţăriĭ grindilor metalice la construcţiunile architectonice

Dacă grinda metalică are de scop a susţine (a suporta) o zidărie de fronton saŭ ziduri laterale (pereţĭ, în general ziduri de despărţire), atuncĭ se vor aplica d'o dată maĭ multe grindĭ, aşezate una lînga alta; astfel că se póte întîmpla să avem în etagiul de jos 3 pînă la 6 din aceste grindĭ aşezate una lîngă alta, avînd punct de reazăm comun la căpătîele lor, şi apoĭ diminuînd numĕrul lor cu cît construcţiunea se ridică maĭ sus; se usitéză acéstă disposiţiune maĭ întîiŭ; că : o singură grindă spre a suporta o sarcină aşa de mare, ar trebui să aibă dimensiunĭ enorme, şi cea ce practic nu se póte esecuta de fabricĭ; iar al doilea spre a da zidărieĭ ce este a se ridica asupra acestor grindĭ, un postament (o basă) de lăţimea corespundătóre şi orĭ cum maĭ consistentă prin rosturile longitudinale, formate de grindile aşezate maĭ multe în rînd. Chiar grindile metalice, întrebuinţate ca suporţĭ pentru duşumele saŭ acoperirĭ ca bolţĭ în gîrliciŭ se aşază în regulă cîte două alăturate. Aceste grindĭ alăturate ce aŭ a susţine în mod repartisat totalitatea presiuneĭ provo-

cate prin greutatea zidăriilor și în general a construcțiunilor suprapuse, sunt articulate maĭ tot-d'auna cu o placă metalică (de obiceiŭ fontă) servind de punct de rézăm sistemuluĭ de grinḑĭ ast-fel combinat. Plăcile de fontă aŭ o grosime de la 2 pînă la 4 centi-metri, iar lățimea lor variază după numěrul grinḑilor întrebuințate. În casurĭ anumite, dimensiunea acestor plăcĭ se determină prin calcul, împărțind în douĕ greutatea totală suportată de grindă, așa că obținem atuncĭ greutatea ce se aplică asupra unia din aceste plăcĭ aflătóre la ambele capete ale grinḑi saŭ sistemuluĭ combinat.

Calculul se face la compresiune, cu reserva însă că maximul de încărcare să nu fie maĭ mare de 11 kilograme pe centimetru pătrat. Aceste plăcĭ metalice se așaḑă apoĭ pe cel puțin 8 straturĭ de cărămidă refractară zidite cu mortar de ciment. Din cele ḑise maĭ sus putem admite, ca regulă practică: mărimea plăci metalice exprimată în centimetre să fie egală cel puțin cu a 11 parte raportată la kilograme de presiune a jumătăți valori sărcinĭ totale ce are a suporta sistemul de grinḑi în cestiune. Tot în virtutea celor ḑise maĭ sus, urméză că pentru grinḑi isolate [Suporți bolților în gîrlice (pardosélă executată în zidărie cu boltițe și șine de fier) și altele de aceiași speță], să se observe că jumătate din sarcina aplicată asupra eĭ, înmulțită cu lățimea părți laterale a grinḑi să corespundă la suprafața solidă (în general stratul de cărămidă saŭ piatră de zidărie) pe care voim să așezăm grinda. Pentru economie de material saŭ din alte puncte de vedere, grinda nu se așéză saŭ se incastréză la extremitatea eĭ de cît cu o lungime de la 25 pînă la 30 centimetre; se recomandă însă că chiar în casurile cînd întrebuințăm grinḑi isolate ar fi de dorit să se articuleze la ambele puncte de sprijinire (reazăm) ale grinḑi cîte o placă de fontă, acésta maĭ cu sémă, cînd grinḑile servesc de suporțĭ la bolțĭ în gîrlice, a căror podélă are a susține greutățĭ utile (mobile) extraordinare de marĭ, acesta maĭ cu sémă pentru magasiĭ saŭ intreposite.

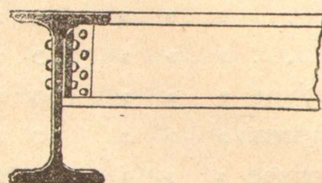
Dacă grinda metalică servește ca suport saŭ susținător de grinḑĭ de lemn pentru pardoselĭ etc., atuncĭ în general se așează grinḑile de lemn direct pe acestea, ca și pe un zid ordinar; totuși însă pentru reazămul maĭ stabil al grinḑilor de lemn se alege de preferință douĕ

(Fig. 2)

grinḑĭ metalice alăturate, pentru ca piesele de lemn să aibă destul loc pentru reazămul lor; ca tradițiune practică, s'a admis, ca partea de reazăm adică: de aplicare să fie cel puțin egală cu înălțimea grindeĭ superpuse. Se întîmplă însă de multe orĭ ca să fie neapărată trebuință ca partea superióră a grinḑiĭ metalice, să fie în același plan cu partea superióră a grinḑiĭ de lemn, în acest cas se atașează de partea centrală a grinḑiĭ metalice un șapot (picior, sghiab) asemenea metalic, lucrat din tablă de fer saŭ turnat în fontă, care se nituește de grinda metalică prin ajutorul unor fâșĭ unghiulare, grosimea acestor șapoțĭ póte fi de 1 pînă la 1,5 centimetre; în a căror cavitate se așează în urmă, căpătîiul grinḑiĭ de lemn, după cum se póte vedea acésta din fig. 2.

In casul cînd grinda metalică, se întrebuințéză ca susținătorul unuĭ alt sistem de grinḑĭ metalice, atuncĭ se așéză cele din urmă iarășĭ direct pe grinda de susținere, fără o altă ficsare de cît incastrarea în zidărie; dacă însă suntem nevoițĭ dintr'o causă óre-care și să fie neapărată necesitate, ca partea inferióră saŭ cea superióră a grinḑiĭ de susținere să se afle în același plan cu partea inferióră saŭ superióră a grinḑilor superpuse, atuncĭ se nituesc acestea de cele d'întîiŭ prin mijlocirea unor fâșĭ unghiulare, după cum se arată în fig. 3. Să se observe numaĭ ca în nicĭ un cas, să nu se reteze grinda de susținere, ci tot-d'auna se ajustéză prin scurtare grinḑile intermediere (transversale), așa că grinda de susținere să remînă neatinsă de daltă saŭ burghiŭ.

(Fig. 3)

Grinḑile metalice a căror căpătîe se întîlnesc pe un pilastru în prelungire saŭ într'un unghiŭ óre-care li se atașéză o sub-placă metalică comună, a căruĭ dimensiunĭ să satisfacă semi-suma presiunelor ambelor grinḑĭ ce saŭ întîlnit în acel punct; afară de acésta se recomandă, ca ambele extremitățĭ ale grinḑilor în cestiune să se fixeze între dînsele prin fâșĭ de unire nituite saŭ înșurubate după trebuință și natura casuluĭ.

VI

Dispunerea și aranjarea epureĭ de încărcare pentru întrebuințarea grinḑilor metalice

Pentru fie-care deschidere acoperită de o grindă metalică, este neaparată trebuință a ne forma o epură de încărcare, avîndu-se în vedere ca basă datele numerice ale presiunelor exercitate de diversele construcțiunĭ arătate sub II. și valórea coificientuluĭ de siguranță de sub III.; considerînd și casul special ce avem a resolva, din care apoĭ se determină. Reacțiunele necesare la ambele capete de rézăm, asemenea a se găsi prin calcul posițiunea de rupere (secțiunea pericolósa) a grinḑi sub acțiunea aceleĭ puterĭ.

Zidăriĭ pline adică neîntrerupte de golurĭ, tot masivul bolților în gîrlice servind de pardoselĭ, asemenea podélă executată în tablă de fer undulată, se îețelege de sine, sunt considerate ca greutățĭ de presiune, uniform repartisate pe tótă întinderea lor, independențeĭ de posițiunea verticală saŭ horisontală în care se găsesc. Asemenea presiunea exercitată de un sistem de grinḑĭ legate

or-cum între dînsele, precum și greutatea manifestată de sarcina acoperămintelor (învelitorilor) sunt considerate ca uniform repartisate pe tótă întinderea lor. Punctul de reazăm al grinḑilor metalice isolate, sunt însă considerate ca puncte de aplicațiune de sarcinĭ și puterĭ aparte, a căror valóre depinde de reacțiunele respective. Contradicțiunea aparentă a principiuluĭ enunciat maĭ sus, dispare însă dacă vom considera că: grinḑile așeḑate în mod isolat în depărtărĭ una de alta de cel puțin un metru, decĭ; fie-care grindă avînd relativ un cîmp (zonă) de suportare special, pe când sistemul de grinḑĭ aplicat la bolțile în gîrliciŭ în cele maĭ multe cazurĭ, sunt așeḑate în depărtărĭ maĭ micĭ, decĭ și cîmpul (zonă) de suportare deminuînd pînă întru atîta că putem considera tótă sarcina ca uniform repartisată pe tótă întinderea.

Deschiderĭ (golurĭ) ca ușĭ, ferestre etc. aflătóre în zidurĭ se scade, dar în acelașĭ timp se ea în considerațiune supra încărcarea, produsă prin greutatea și presiunea laterală a părților de zidărie ce acoperă aceste deschiderĭ (bolțĭ, arcurĭ, grinḑĭ de fer, inclusiv zidăria superióră). Pe aceste motive vom admite că egal repartisată asupra unuĭ masiv de zidărie aflat între douĕ deschiderĭ imediate, jumătate către fie care parte laterală din presiunea manifestată de zidăria d'asupra deschiderilor saŭ golurilor. In casul special când s'ar afla o sarcină isolată al căruĭ punct de aplicațiune și atac s'ar găsi într'o posițiune óre-care d'asupra uneĭ deschiderĭ, repartisăm presiunea în cestiune după theoremul brațuluĭ de cumpănă (o putere verticală acționând asupra uneĭ drepte se împarte în douĕ companente maĭ la vale vom avea ocasiunea a desvolta acest theorem al stațieĭ) asupra fie-căruia masiv lateral al deschidereĭ.

Dacă într'un sistem de grinḑĭ combinat, nu tóte grinḑile se găsesc egal încărcate cu sarcina totală ce aŭ a suporta, cum de exemplu: grinḑile ce aŭ a suporta zidăriĭ de frontóne în acest cas numaĭ cele douĕ grinḑĭ interióre aŭ a suporta tótă sarcina grinḑilor transversale, fie ele de lemn saŭ metal; saŭ în fine grinḑile ce aŭ a suporta un perete despărțitor, avînd d'o parte a sprijini o serie de bolțĭ în gîrlice, pe cînd de partea cea-l'altă sunt aplicate un sistem de grinḑĭ de podélă, în care cas vom efectua în parte calculul pentru fie care din aceste grinḑĭ de susținere, admițînd numaĭ greutatea zidurilor superióre și tóte cele-l'alte constructiunĭ rezemate pe dînsa că uniform repartisate pe complecsul grinḑilor așeḑate în mod combinat, cu reserva că grinḑile maĭ mult expuse cum s'a arătat maĭ sus să calculeze în special, pentru plusul de sarcină ce maĭ aŭ a suporta, afară de greutatea uniform repartisată asupra întreguluĭ sistem.

(Va urma.)

Al. Marthineanu.
Berlin.

ARTA LA NOI

„Plăcut 'mĭ este să dorm și maĭ plăcut să fiŭ de „marmură; a nu vedea și a nu simți, este o fericire „în aceste timpurĭ de înjosire și spoială, nu mĕ deștepta „dar; te rog, vorbește încet“.

Ast-fel se exprimă marele Michel Angelo, maestrul genial al Renasцereĭ Italiane, rĕspunḑînd quatrenuluĭ ce i se scrisese pe statua sa *Pensoreso*, de un necunoscut: „Acéstă nópte care doarme într'o pace atît de profundă, fu scósă din marmură de mîna unuĭ înger, ea are viață; pentru că doarme, deșteapt'o de te îndoeștĭ, 'țĭ va vorbi“.

Cît de mult cunoștea genialul artist lumea în care trăia, că numaĭ dalta sa 'ĭ-a slujit a săpa în nemuritóre marmurĭ paginele mărețe ale Istorieĭ Patrieĭ sale și ale umanitățeĭ. Și amărăciunea exprimată prin cuvintele citate la început, era convingerea intimă a geniuluĭ sĕŭ revoltat contra prejudițiilor uneĭ societățĭ îmbătrînite în rĕutățĭ, pe ruinele căreia avea să apară maĭ tîrḑiŭ o lume nouă. Dacă un adevĕrat artist s'ar ivi în secolul nostru, un artist care să resume în genialele'ĭ concepțiunĭ tóte suferințele și agitările actuale ale umanitățeĭ, sunt convins că atuncĭ cînd ar voi să întrupeze în eterne marmurĭ profunda durere a celor ce sufer jugul acesta fatal al etern neînduratei lupte pentru existență, umanitatea disperată, ar striga plină de grózá în fața acestor marmurĭ: ce nebunie pentru un pumn de țărînă! Dar, vaĭ! eĭ înșișĭ, preoțiĭ adevĕruluĭ, artiștiĭ, 'șĭ pun de multe orĭ geniul lor în serviciul celor norocițĭ, și îmbătațĭ de o glorie deșartă cred că 'șĭ-aŭ atins cel maĭ înalt și fără seamăn ideal cînd, prin vre-o operă a lor aŭ știut să aducă osanale cutăruĭ puternic al zileĭ, saŭ cutăror aspirațiunĭ egoistice ale claselor opulente. Și cînd în mijlocul splendorilor orbitóre desfășurate în salónele pompóse, cutează vre-un mic novice să'șĭ aducă vre-o modestă lucrare plină de ideal, ruptă din sărmana luĭ inimă, atuncĭ rutina 'șĭ ridică fruntea'ĭ hidoasă și îĭ rĕspunde: *vade retro*, înapoĭ! Ast-fel se întîmplă cu tot ce'ĭ distins, cu tot ce se îndestuléḑă prin însă-șĭ ale sale merite propriĭ, ca tot ce aparține adevĕratuluĭ geniŭ.

Arta, a căreĭ misiune este de a duce maĭ departe făclia civilisăreĭ, spunând viitorimeĭ prin ale sale nemuritóre pînze și marmurĭ: *iată ce ereaŭ părinții*, înainte copiĭ aĭ viitoruluĭ, înainte; arta, ultima și cea maĭ sublimă consolare a sărmaneĭ omenirĭ pe mulțĭ atrase în cursele sale ca o fermecătóre sirenă, și numaĭ D-ḑeŭ

ştie lacrămile ce s'aŭ vărsat de preoţiĭ eĭ, plecaţĭ pe dalta, penelurile, pe cartónele, pe pîndele, pe marmurile lor. Lumea nu întrébă adĭ, cîte suspine, cîte îndoelĭ, cîte momente de amară disperare aŭ costat pe artist, se mulţumeşte, cel mult, să admire opera.

Dar, între aceştĭ admiratorĭ, cîţĭ sunt carĭ să se fi luminat asupra vre-unuĭ noŭ adevĕr şi să fi căutat a'l pune în practica vieţeĭ sale ? Iată întrebarea.

Intrăm într'un *salon*, privim icĭ, colea, dacă avem bună-voinţă pentru artă, ne mulţumim să exclammă cîte-va cuvinte, bune saŭ rele; spînzurăm cîţĭ-va artiştĭ chiar cu sforile cu care 'şĭ-aŭ atîrnat tablourile, facem ceva spirit ca să posăm în ómenĭ de gust *exquis* şi plecăm, nu atît coprinşĭ de nouă simţirĭ fericite, cît de orgoliŭ că ne-a fost dat a vedea cutare lucrărĭ artisticeĭ şi numaĭ ce audim: Grigorescu ? nu are desemn îngrijit; dragă ! prea lasă lucrările ne-isprăvite. *Tătărescu* ? Eĭ aşĭ ! ăsta face numaĭ sfinţĭ; şcólă veche, ruginită. Mirea ? Valbudea ? Nişte plagiatorĭ.... Georgescu ? a făcut un honvez, iar nu un Lazăr... şi aşa maĭ departe.

Şi aceştĭ admiratorĭ-judecătorĭ, (vorba luĭ Vlahuţă) ce se îngraşă de prostie, de noroc şi nesimţire... plec maĭ apoĭ cu credinţa că ce aŭ dis eĭ acolo e lucru mare în colo, ce aŭ muncit o sémă de spirite ardătóre şi energice ca să dea un sbor arteĭ nóstre, e un nimic. Şi al acelora e triumful; căcĭ aŭ cu dênşiĭ o glótă de naivĭ ca să'ĭ admire.

* * *

Aceĭ carĭ s'aŭ gîndit a pune bazele uneĭ instituţiunĭ culturale de felul şcóleĭ de *Belle-Arte din Capitală*, aŭ prevĕdut necesitatea firească a statelor care se ridică. Astădĭ bubuitul tunurilor începe a face maĭ puţin sgomot şi popoarele care se luptă maĭ cu tărie spre înplinirea misiuneĭ lor civilisatorie, sunt acelea care caută ca prin armele păceĭ să realisede progresul ; iar nu prin resbele nelegiuite şi criminale. Noĭ nu puteam rĕmîne în urmă, în faţa acestuĭ curent uriaş, şi a trebuit să căutăm a ne apropia şi noĭ aceste arme. Prin representarea frumosuluĭ în operile artelor plastice, cetăţeanul are dilnic ocasiunea de a se pune în contact cu înaltele simţiminte cu nobilele idealurĭ ce artiştiĭ aŭ întrupat în operile lor şi ast-fel simţirea şi cugetarea i se purifică, i se lămuresc şi complectédă.

Platon, şeful şcóleĭ idealiste grece dice :

— „Aşedaţĭ pretutindenĭ, în temple ca şi în locuinţele vóstre, pe strade ca şi pe pieţele publice, statuele acelor ómenĭ carĭ s'aŭ nemurit prin glorióse fapte spre salutea patrieĭ ; pentru ca cetăţeniĭ vĕdênd acestea să se întărescă în sentimentul iubireĭ de patrie şi să caute a se jertfi pe sine pentru binele comun.“

Acéstă recomandare a mareluĭ filosof grec, se póte adresa tuturor popórelor, căcĭ tot omul obicinuit o dată cu admiraţiunea şi contemplarea virtuţilor strămoşeştĭ, se sileşte a deveni apoĭ şi el bun şi folositor. In ţara nóstră, pînă acum cîţĭ-va anĭ, a fost o nepăsare aprópe complectă pentru producţiunile artistice, şi nicĭ timpurile rele, prin care am trecut noĭ Romîniĭ, nu ne-aŭ ajutat să avem de timpuriŭ o desvoltare a artelor plastice ; de aceea cultul artelor frumóse abia acum începe a prinde rădăcinĭ.

Ca să se vorbéscă însă de o desvoltare a frumóselor arte, neapărat trebueşte să avem mijlócele de producţiune. Şi factorul principal în prima linie, faţă cu cerinţele actuale ale timpuluĭ, este o şcólă de Belle-Arte, bine organisată.

Avem doue şcóle : una în Iaşĭ înzestrată cu o pinacotecă maĭ bogată ; şi una în Bucureştĭ, a căreĭ pinacotecă e insuficientă şi ca numĕr de modele de imitat şi în parte ca alegere a acestor modele.

Mĕ întreba un domn artist străin :

„Spune'mĭ, rogu-te, care sunt folósele ce v'a adus şcóla de Belle-Arte din Bucureştĭ ? Unde sunt artiştiĭ ce 'ĭ-a format ? Uneĭ instituţiunĭ care datéză maĭ bine de 26 de anĭ, mi se pare că s'ar fi ajuns a i se zări resultatele.“

Intrebare justă dintr'un punct de vedere, nedréptă din multe alte. Unde ne sunt artiştiĭ care 'ĭ-a format ? Dar cîţĭ artiştĭ marĭ avut'am în trecut, care să dea sbor prin activitatea lor uriaşă frumóselor arte, şi din ale căror exemple să se încurajeze şi fortifice tinerimea actuală ? Afară de *Tătărescu*, *Leca* şi *Pompilian* în pictura religiósă; afară de *Grigorescu* şi *Aman* în cea profană, care ne sunt marele modele de imitat ?

Guvernul după vremĭ, nu a făcut de cît fórte puţin. Cum voeştĭ să dea resultate o ast-fel de instituţiune, căreia pînă şi un local propriŭ şi potrivit cerinţelor eĭ 'ĭ lipseşte şi pentru care bietul Aman a trebuit să se căciulescă pe la uşile miniştrilor instrucţiuneĭ publice şi rectorilor, pînă să'ĭ acorde un loc, de bine de rĕŭ, în palatul Universităţeĭ. Cu tótă organisarea defectuósă, cursurile insuficiente, lipsurile vĕdite, maĭ cu sémă în trecut, acéstă instituţiune a dat totuşĭ la iveală o pleiadă de tinerĭ ca un *Mirea, Georgescu, Valbudea, Henţia*, etc., care se impun atenţiuneĭ mareluĭ public prin lucrărĭ de valóre.

Ne trebue însă, un local potrivit studiuluĭ, ne trebue modele, şi maĭ pre sus de tóte, *profesorĭ bunĭ*.

Laocoon.

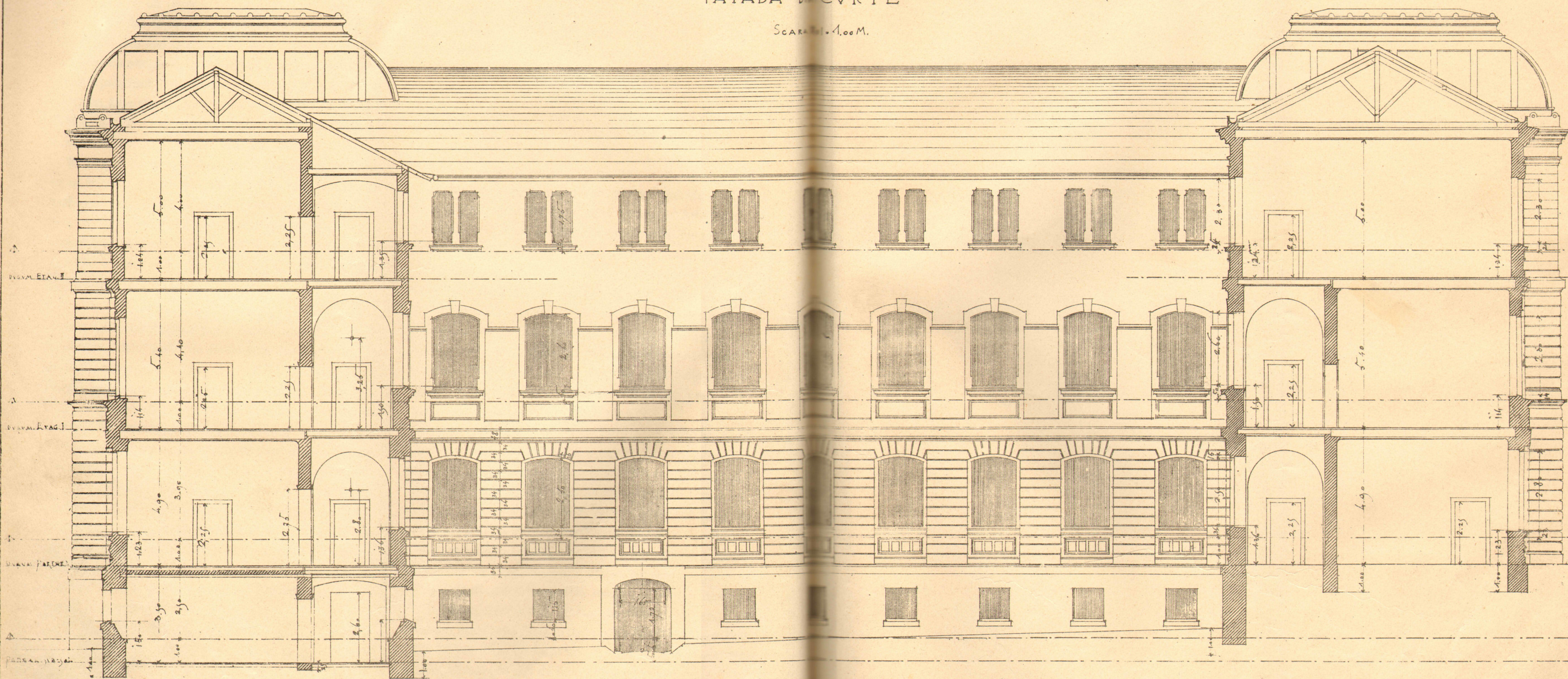

LICEV INTERNAT

JASI

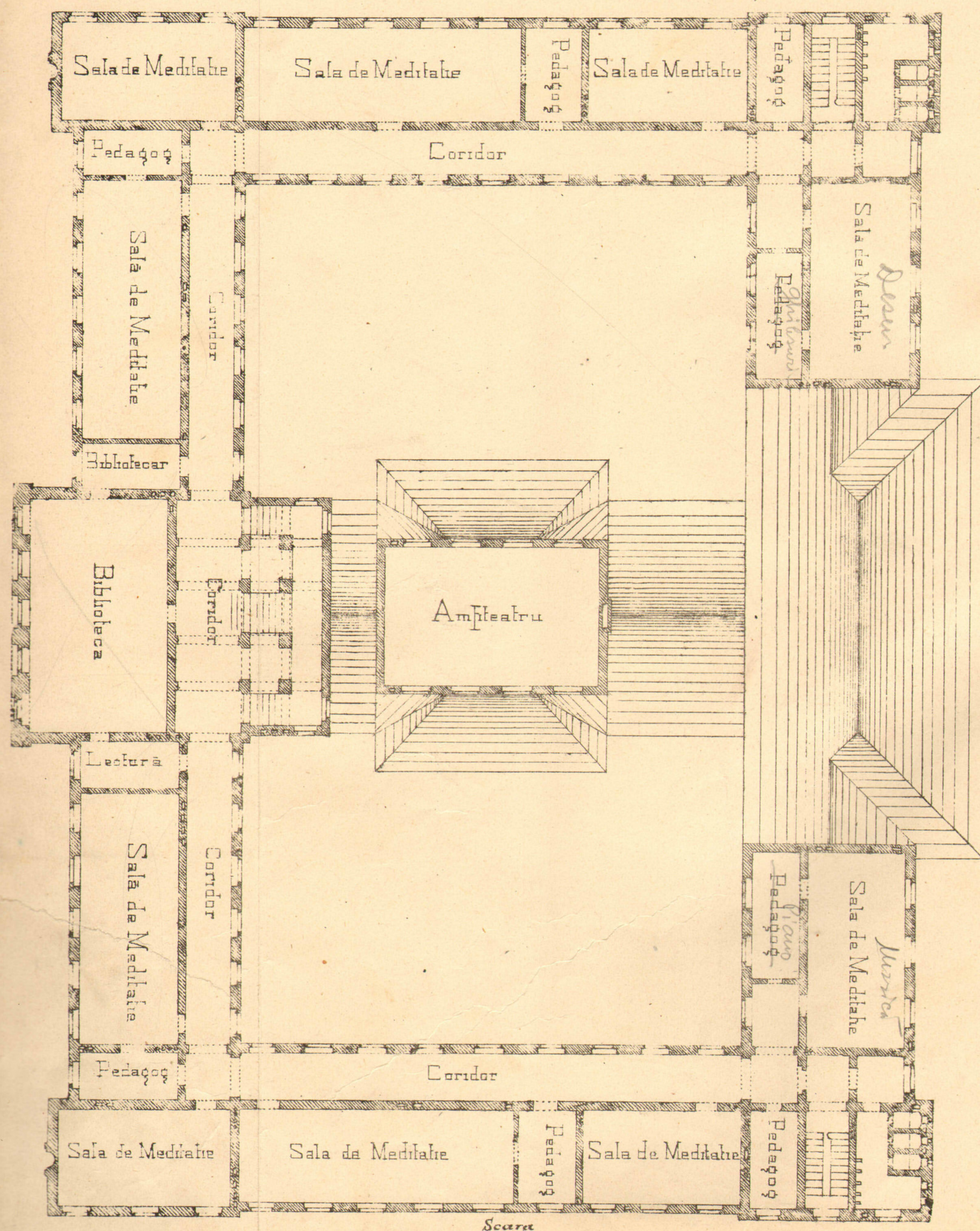
FATADA DIN CVRTE

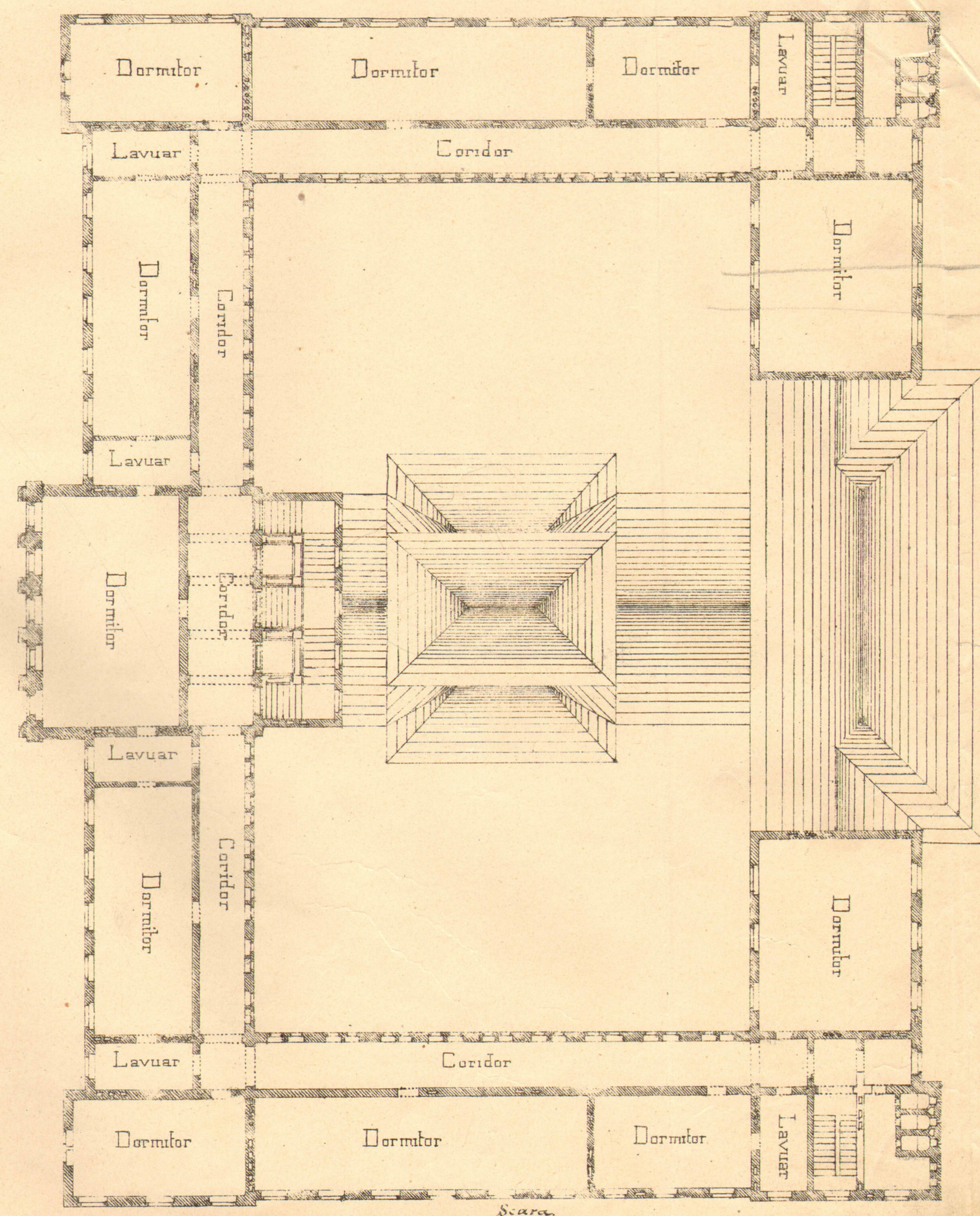
SCARA 0.01 . 1.00 M.

LICEV INTERNAT

JASI

PLANUL SUB-SOLULUI

Depou Combustibil

Locuinte

Pasagiu

Locuinte

Locuinte

Paturi

Deposit

Servitori

Magasia

Baiaș

Coridor

Bai de putina

Coridor

Bai de picióre

Combustibil

Depou de Lăzi

Coridor

Pasagiu

Depou de Lăzi

Coridor

Depou de Lăzi

Scara

LICEV · INTERNAT ·

· JASI

FAȚADA DIN DOS

